

پیام اسناد

ویژه‌نامه نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو»

پیش شماره اول - آبان ماه ۱۳۹۳

مرکز اسناد آستان مقدس قم

نظارت: محمد نظری

تدوین: باقر مشکاتی

پیاده‌سازی: محمد امیری

عکس: علی اصغر یوسفی

طراحی و صفحه‌آرایی:

واحد تدوین و نشر مرکز اسناد

نشانی: کتابخانه آستان مقدس قم، طبقه همکف

مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

تلفن: ۰۲۵۳۷۱۷۵۲۶۱ - ۰۲۵۳۷۱۷۵۲۶۴ - فکس: ۰۲۵۳۷۱۷۵۲۵۱

ایمیل: asnad1392@gmail.com

استان مقدس قم
مرکز اسناد

پیام اسناد

ویژه نامه: نشست تخصصی
« اسناد و آینده پیش رو »

منظر نقطه نظرات و پیشنهادات شما برای راه اندازی نشریه مکتوب ترویجی و اطلاع رسانی «پیام اسناد» هستیم ...

فهرست مطالب

۵	سر آغاز
۷	اهداف و فعالیت های مرکز اسناد استان مقدس قم
۱۳	الگونیامی سازمان اسناد ملی ایران برای مرکز اسناد استان مقدس قم
۱۹	اصول، شیوه ها و رهنمودهای تنظیم و فهرست نویسی اسناد
۲۵	پژوهش های اسنادی و تاریخ شفاهی و جایگاه آن ها در تاریخ نگاری
۳۱	پاسخ به سوالات حاضران در نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو
۳۵	روایت تصویری از برنامه های جانبی نشست تخصصی؛ نمایشگاه اسنادی و بازدیدها
۴۰	اطلاع رسانی و انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد در فضای مجازی

سرآغاز

در تاریخ ۲۷ آبان ماه ۱۳۹۳، اولین نشست تخصصی اسناد ویژه مدیران و مسئولان آستان مقدس با عنوان «اسناد و آینده پیش رو» طرح‌ریزی شده و در حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه علیها السلام برگزار گردید. تا آنچه که بایسته و شایسته دانستن در «حوزه اسناد» است از زبان کارشناسان مدعو از بالاترین مراکز اسنادی کشور، به سمع و نظر مسئولان و متولیان امر در این بارگاه الهی برسد. و ضمن بهره‌مندی از مباحث تخصصی این نشست در پیشبرد برنامه‌ها و اهداف مرکز، همراهی و هم‌افزایی بیش از پیش دست‌اندرکاران و مدیران و مسئولان آستان شریف را جلب گردد. چراکه پی‌گیری و انجام وظایف و برنامه‌های اساسی مرکز اسناد، همکاری و همسویی همه واحدها بویژه بخش‌های مرتبط آستان شریف را می‌طلبد و بدون همیاری و تعامل سازنده مدیران و مسئولان محترم آستان مقدس، ماموریت‌های مرکز به فرجام مورد انتظار و مطلوب نمی‌رسد.

نشست مذکور با سخنانی پیرامون اهداف و فعالیت‌های مرکز اسناد آستان مقدس قم، توسط حجت الاسلام و المسلمین محمد نظری ریاست محترم این مرکز آغاز گردید. در ادامه جناب آقای دکتر غلامرضا عزیزی معاون محترم اسناد سازمان کتابخانه و اسناد ملی ایران، به معرفی این سازمان اسنادی پرداخت. سپس جناب آقای دکتر محسن روستایی مدیر کل اداره تنظیم و توصیف اسناد سازمان اسناد ملی در خصوص اصول و استانداردهای فهرست نویسی اسناد ارزشمند، مباحث کارشناسی و تخصصی مطرح نمود. سخنران پایانی این نشست تخصصی، جناب آقای دکتر علی ططری رئیس مرکز اسناد ملی مجلس شورای اسلامی بود که در دو موضوع؛ پژوهش‌های اسنادی و اهمیت اسناد - تاریخ شفاهی و اهمیت آن در تاریخ‌نگاری، به ایراد سخن پرداخت. در پایان این نشست، کارشناسان مدعو به سئوالات اسنادی حاضران پاسخ دادند.

گفتنی است در حاشیه این نشست، نمایشگاهی با عنوان «حرم نما» حاوی تصاویر قدیمی حرم مطهر (از دوران صفویه و قاجار) و همچنین نمایشگاه اسنادی با عنوان «سیمای اسناد ۱» و با موضوع؛ «اسناد و احکام مشاغل قدیمی آستان مقدس، از دوران زندیه تا پهلوی» در معرض دید قرار داده شده بود. که با استقبال مدعوین و بازدیدکنندگان مواجه شده و مورد تحسین و تقدیر تولیت معزز آستان مقدس قرار گرفت.

حضور قابل‌توجه مسئولان و خادمان آستان مقدس در این برنامه بویژه عنایت و حضور تولیت معزز و همراهی معاونت محترم فرهنگی و دیگر مدیران خدوم آستان مقدس، ما را در ادامه این راه نورانی مصمم‌تر و دلگرم‌تر نمود. امید است در آینده توفیق برگزاری نمایشگاه‌ها و نشست‌های پربارتر و شایسته‌تری در راستای اهداف اسنادی آستان مقدس را داشته باشیم.

آنچه پیش رو دارید: ویژه نامه اولین نشست تخصصی مرکز اسناد آستان مقدس قم و رهیافتی از محتوای سخنرانی‌های ارائه شده در آن است. در واقع نوعی مستندسازی مکتوب این برنامه می‌باشد که در قالب «پیام اسناد» با همیاری همکاران خدوم مرکز و تحت نظارت ریاست محترم مرکز، تهیه و تدوین گشته و جهت بهره‌برداری تقدیم می‌گردد.

از عزیزی که به نوعی در پیاده‌سازی صوت سخنرانی‌ها، تامین عکس، طراحی هنری، نظارت محتوایی و ... واحد تدوین و نشر مرکز را در آماده‌سازی این محصول اسنادی یاری رسانند، سپاسگذاری و قدردانی می‌شود. از همه شما بزرگوارانی که این ویژه نامه را مطالعه می‌نمایید، تقاضامند است نقطه‌نظرات و پیشنهادات سازنده خویش را به این واحد ارائه فرمایید.

باشد که در آینده، توفیق تولید و انتشار یک نشریه فاخر علمی، ترویجی و اطلاع‌رسانی اسناد آستان مقدس را داشته باشیم و همه این تلاش‌ها و مجاهدتها مرصی ولی نعمت‌مان حضرت فاطمه معصومه علیها السلام قرار بگیرد. انشاءالله

واحد تدوین و نشر مرکز اسناد

فراخوان

جذب اسناد و مدارک

در راستای پیگیری اهداف مرکز اسناد آستان مقدس قم، از کلیه نهادها و مراکز دولتی و خصوصی و همچنین از شخصیت‌های حقیقی و حقوقی؛ محققین و فرهیختگان به ویژه مدیران، کارکنان و خادمان و عموم مجاوران و زائران حرم مطهر دعوت می‌نماید در صورت داشتن هر گونه اطلاعات و اسناد ارزشمند مرتبط با آستان مقدس، جهت نگهداری، حفاظت و ساماندهی و بهره‌برداری در پژوهش‌ها و تولید آثار اسنادی، در اختیار این مرکز قرار داده، تا ضمن ثبت آن اسناد به نام خودشان، از اجر معنوی این رسالت مهم برخوردار گردند.

شیوه همکاری با مرکز

تمامی کسانی که اسناد و مدارک مکتوب، دیداری و شنیداری در قالب کتاب، برگه، عکس، فیلم، نوار و نرم افزار و ... مرتبط با آستان مقدس قم در اختیار دارند، می‌توانند به صورت اهدایی یا وقفی به این مرکز تحویل نموده و یا به عنوان امانت جهت استفاده به این مرکز بپردازند.

ثبت خاطرات و تاریخ شفاهی

این مرکز آمادگی دارد، خاطرات یا اطلاعات ارزشمند شفاهی افراد را نیز از طریق انجام مصاحبه، ثبت و صیانت نموده و به نحوه مطلوب مورد بهره‌برداری قرار دهد. همچنین افرادی که در خصوص موضوعات و مسائل تاریخی حرم مطهر بویژه پیرامون مدفونین حرم مطهر، اطلاعات مستندی در اختیار دارند، می‌توانند جهت بهره‌برداری به این مرکز ارسال نمایند.

اهداف و فعالیت‌های مرکز اسناد آستان مقدس قم

حجت الاسلام و المسلمین
محمد نظری

بسم الله الرحمن الرحيم

* اهمیت و کارکردهای «اسناد» در آستان مقدس

مسئله اسناد در آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام از اهمیت زیادی برخوردار است، اینکه اسناد باید جمع‌آوری، تنظیم و مرتب شوند و مفاد آن در اختیار مسئولان و محققان قرار بگیرد.

هنگامی که یک مدیر در یک واحد نصب می‌شود و شروع به کار می‌کند، از سابقه آن واحد، اقدامات انجام شده و برنامه‌های نیمه کاره‌ای که وجود دارد، اطلاعات

دقیق و جامعی می‌خواهد. اگر در یک سیر عادی بخواهد به این اطلاعات دست پیدا کرده و به امور تسلط پیدا کند، چند ماه طول می‌کشد و وقت و انرژی زیادی می‌گذارد. اما اگر همه این اطلاعات به صورت دسته‌بندی شده در هر واحدی در اختیار اشخاص قرار گیرد و سوابق کارهای انجام شده را در عین جامعیت بطور مفید و مختصر تبیین کند، یک مدیر در کوتاه

مدت به فعالیت‌های گذشته اطلاع و تسلط پیدا کرده و می‌تواند کارها را پیگیری کند.

* عدم ثبت بسیاری از وقایع و فعالیت‌ها در گذشته

در آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام کارهای زیادی انجام شده و تحولات شگرفی صورت گرفته است. اما سیر این کارها آن طور که باید منعکس نشده است. لذا وقتی که درصدد دست‌یافتن به اطلاعاتی باشیم (می‌بایست در کنار آثار مکتوب)، آن را از سینه افراد به دست بیاوریم، آن هم اطلاعاتی که گاه کامل بیان نمی‌شوند و گاه سره و ناسره به هم آمیخته است.

* اسناد به ظاهر غیرمهم، منابعی برای پژوهش

این‌ها مطالبی است که از همین کاغذپاره‌ها بیرون می‌آید. برخی از اطلاعاتی که برای ما بسیار مهم و ذی‌قیمت است از همین کاغذپاره‌های مالی بیرون می‌آید. این در حالی است که همه این اسناد را در جعبه‌ای گذاشته بودند و از این اتاق به اتاق دیگر منتقل می‌کردند. برای مثال اگر کسی از روضه‌خوان‌های حرم در دهه ۳۰ تا ۴۰ می‌پرسید، کسی چیزی نمی‌دانست چون در جایی ثبت نشده بود، مگر اینکه افراد سالمند که چیزهایی به خاطر می‌آوردند. اما در قبوض و اسناد

مالی پرداخت شده در آن زمان، به راحتی می‌توانیم روضه‌خوان‌های حرم را شناسایی کنیم. بنابراین اسناد، مجموعه عظیم، ارزشمند و ذی‌قیمت و در عین حال مهم و کاربردی است که حقوق را استیفا و نتیجه زحمات را ماندگار می‌کند.

* ضرورت و اهداف تاسیس مرکز اسناد آستان مقدس قم

مهمترین مواد و عناصر در معرفی اماکن، سازمان‌ها و شخصیت‌های حقیقی و حقوقی، همان اسناد و مدارک مربوطه‌ای است که در دست پژوهشگران و مسئولان اجرایی قرار می‌گیرد. تا بر اساس آن‌ها در اسرع وقت به اهداف مورد نظر برسند. بر این اساس اهداف مرکز اسناد آستان مقدس در محورهای ذیل می‌باشد:

۱. جمع‌آوری و حفاظت مطمئن از اسناد و مدارک ارزشمند آستان
۲. ایجاد بانک جامع اطلاعاتی از انواع اسناد جهت بهره‌برداری همه‌جانبه
۳. مستندسازی مکتوب و تصویری از کلیه امور آستان برای آیندگان
۴. پیشینه پژوهی حرم مطهر و تدوین تاریخ شفاهی آستان مقدس
۵. تدوین و عرضه اسناد و اطلاعات آستان به جامعه علمی و علاقه‌مندان

* تعریف سند:

«به هر شیئی اعم از برگه‌ی مکتوب، تصاویر، فیلم، نوار، نرم افزار و مانند آن که حاوی اطلاعات ارزشمند و معتبر است، سند اطلاق می‌شود.»

* بخش‌های مختلف مرکز اسناد آستان مقدس قم:

* واحد شناسایی، دریافت و آرشیو اسناد:

اصل یا تصویر یا نسخه دوم کلیه اسناد را که «غیر جاری» مالی، اداری، فرهنگی، املاک و موقوفات، فنی و مهندسی و تاریخی و ... همچنین اسناد دیداری و شنیداری مربوط به آستان را از بایگانی‌های داخل و یا از مراکز خارج آستان جمع

آوری نموده و به صورت استاندارد با رعایت مسائل امنیتی و حفاظتی در مخازن خاصی (فیزیکی و دیجیتال) آرشیو و نگهداری می‌نماید.

تاکنون قریب به ۵۰۰ هزار سند مکتوب و ۶ هزار تصویر و ۳ هزار جلسه سخنرانی به صورت دیجیتال، گردآوری و آرشیو شده است.

تاکنون اطلاعات بیش از ۳۰ هزار برگه سند مکتوب که در واحد فهرست نویسی تکمیل شده، و شناسنامه ای از اسناد دیداری (عکس) در این واحد به نرم افزار منتقل شده است، و در آینده با تجهیز و توسعه بیشتر، به صورت تصاعدی این آمار ارتقاء خواهد یافت.

* واحد تنظیم و فهرست نویسی اسناد:

بعد از ارزشیابی و تفکیک، اطلاعات موجود در اسناد ارزشمند را در کاربرگ‌های فهرست نویسی که با رعایت استانداردهای ملی طراحی شده، به صورت دستی درج نموده و سپس جهت ورود به نرم افزار جامع اطلاعات اسناد، به واحد آرشیو تحویل می‌نماید.

تاکنون اطلاعات بیش از ۵۰ هزار سند در کاربرگ‌های فهرست نویسی به صورت دستی در این واحد وارد شده و به طور روزانه حدود هزار سند فهرست نویسی می‌گردد.

* واحد تدوین و نشر اسناد:

این واحد ضمن رعایت ملاحظات لازم، در راستای رسالت های آستان مقدس و نیازهای درونی آستان و برآورد مطالبات جامعه علمی و فرهنگی و یا به درخواست مدیران و سفارشات محققان و مراکز علمی و اسنادی، موضوعات را اولویت بندی و انتخاب می‌نماید.

پس از جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات موجود در نرم افزار، به ضمیمه اطلاعات تکمیلی از تاریخ شفاهی و منابع دیگر، محصولات و آثاری را با صبغه اسنادی، تدوین و به صورت کتاب و نشریه، نرم افزار، وب سایت و نمایشگاه و غیره در اختیار عموم بویژه پژوهشگران و علاقمندان قرار خواهد داد.

* تاریخ شفاهی آستان مقدس

علاوه بر اسناد مکتوب، اطلاعات ذی‌قیمتی از تجربیات و خاطرات و مشاهدات از جزئیات امروجرایی و تاریخی و فعالیت های مختلف آستان مقدس در حافظه و سینه‌ی افراد است که اصطلاحاً «تاریخ شفاهی» به آن اطلاق می‌گردد.

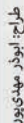

تاریخ شفاهی آستان از طریق برگزاری جلسات مصاحبه و گفتگو با اشخاص مطلع، ثبت و ضبط می‌گردد. محتوای مصاحبه‌ها طی فرآیند خاصی تدوین و در قالب‌های مختلف مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد.

* آثار و محصولات اسنادی مرکز

تحقیق و تدوین چند کتاب [از جمله: تاریخ صحن امام هادی (علیه السلام)، وقایع اتفاقیه حرم مطهر، چلچراغ حرم، مجموعه قوانین و مقررات مرکز اسناد و ...] (به صورت تک نسخه و به صورت دیجیتال) و برگزاری نمایشگاه و ... حاصل تلاش واحد تدوین و نشر با همکاری دیگر واحدها است.

معرفی معاونت اسناد سازمان
کتابخانه و اسناد ملی
جمهوری اسلامی ایران
دکتر غلامرضا عزیزی

بسم الله الرحمن الرحيم

* کارکرد حقوقی اسناد

همان طوری که جناب آقای نظری بیان کردند؛ یکی از مهمترین فواید اسناد احقاق حق است، چه حقوقی که برای آستانه است و چه حقوقی که متعلق به افراد است. کار آرشیو فقط در پژوهش، اطلاع رسانی و بالا بردن اطلاعات افراد خلاصه نمی شود، بلکه یکی از جنبه های آن احقاق حق است.

* معرفی معاونت اسناد سازمان اسناد کتابخانه ملی ایران

هدف ما از این جلسه معرفی معاونت اسناد سازمان اسناد کتابخانه ملی ایران است، تا چشم اندازی از مقدماتی که لازمه یک آرشیو علمی، دقیق، کارآمد و کارا است را تبیین کرده و در نهایت به ضرورت تاسیس مرکز اسنادی که در شأن آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام نائل شویم. در ابتدای بحث تاریخچه مختصری از سازمان اسناد ملی ایران ذکر می شود. اولین کتابخانه ملی ایران در سال ۱۳۱۶ تأسیس شد. در سال ۱۳۴۹ قانون تأسیس سازمان اسناد به تصویب رسید، این در حالی است که اولین مرکز اسناد رسمی دولتی ایران در سال ۱۳۰۹ در اتاقی در کاخ گلستان شروع به کار کرد، و تمام عهدنامه ها و قراردادهای دولتی به آنجا منتقل شد. اما در سال ۱۳۸۱ سازمان اسناد ملی ایران و کتابخانه ملی ایران با هم ادغام شدند.

سازمان دارای دو معاونت تخصصی و دو معاونت عمومی است. معاونت کتابخانه ملی و معاونت اسناد ملی، دو معاونت تخصصی هستند و معاونت پشتیبانی پژوهش، برنامه ریزی و فناوری و معاونت پشتیبانی امور مجلس و استان ها، معاونت های پشتیبانی یا عمومی سازمان به شمار می آیند. معاونت اسناد ملی ایران که نقش آرشیو ملی ایران را برعهده دارد، از ۴ اداره کل تشکیل شده است؛

اداره کل فراهم آوری و شناسایی اسناد ملی،

اداره کل حفاظت و نگهداری اسناد،

اداره کل تنظیم و پردازش اسناد،

اداره کل اطلاع رسانی و ارتباطات.

هر کدام از این ادارات هم دارای ۴ اداره هستند، به عبارتی سازمان از ۱۶ اداره تشکیل شده است و در حدود ۱۹۰ نفر در آن مشغول به کار می باشند.

* اهداف و وظایف سازمان اسناد ملی جمهوری اسلامی ایران

* اسناد ملی از مرحله تولید تا بایگانی

از وظایف مهم و اولیه سازمان اسناد ملی، مدیریت کلان اسناد ملی از مرحله تولید تا بایگانی اسناد است.

* اسناد اتوماسیونی

البته امروزه که بحث استفاده از اتوماسیون‌های اداری مطرح است، و سندهای الکترونیکی تولید می‌شود، ما از ابتدا در فرآیند تولید اسناد الکترونیکی وارد می‌شویم و سیاست‌های مرکز اسناد را در سازوکار این اتوماسیون‌ها لحاظ می‌کنیم. این سیاست‌ها بگونه‌ای است که برای سیستم تعریف می‌شود چه اسنادی نباید از بین بروند و باید نگهداری شوند، چه اسنادی می‌توانند بعد از مدتی از بین بروند و امحا شوند. مثلاً وقتی فردی درخواست مرخصی می‌کند، این درخواست تا دو سال در اتوماسیون می‌ماند و بعد از دو سال امکان حذف و امحاء پیدا می‌کند، اما وقتی نامه‌ای مثلاً مبنی بر درخواست اطعام ابن‌السبیل در سیستم است، سیستم تا ۲۰ سال حق امحاء آن را از کاربر می‌گیرد، همه این مسائل با جزئیات در سازوکار اتوماسیون اداری تعریف شده است.

* جمع‌آوری اسناد ملی از دستگاه‌های وابسته

وظیفه دیگر سازمان، جمع‌آوری اسناد ملی از دستگاه‌های وابسته به دولت و فراهم آوردن امکان دسترسی همگان به این اسناد است. این یکی از مواردی است که در قانون با عنوان «حفظ و تمرکز پرونده‌های راکد در یک جا» بدان تصریح شده است. نگهداری پرونده‌های راکد هزینه‌های اداری و استخدامی زیادی بر دولت‌ها تحمیل می‌کند. با اجرای این طرح در سال گذشته نزدیک به ۵۷ هزار متر فضای اداری دستگاه‌های دولتی که صرف نگهداری این اسناد می‌شد، آزاد شد. اسنادی که ارزش بایگانی داشتند تفکیک شده و اوراق زایدی که ارزش نداشت، امحا گردید. چیزی بالغ بر ده‌ها میلیارد برگ که هیچ‌گونه ارزشی برای جامعه پژوهشی، یا افراد و یا دولت‌ها نداشتند در این طرح امحا شد.

* تنظیم قوانین و مقرراتی برای اسناد ملی

سازمان از یک سو وظیفه ساماندهی اسناد را در دستور کار خود داشته، و از سوی دیگر قوانین و مقرراتی را برای اسناد ملی تنظیم می‌کند. لازم به ذکر است که شورای اسناد ملی سازمان بالاترین مقام قانون‌گذاری اسناد کشور است و طبق قانون هیچ دستگاهی اجازه امحاء اسناد را ندارد مگر شورای اسناد ملی. لذا برای حفظ حقوق عامه، اعضای این شورا افرادی از خارج از سازمان هستند، افرادی چون، وزیر آموزش عالی، وزیر دادگستری، معاونت حقوقی ریاست جمهوری و ...

* گردآوری و امانت گرفتن اسناد از مردم

وظیفه دیگر سازمان، گردآوری اسناد از مردم است. برخی از مردم اسنادی را در اختیار دارند که آنها را هدیه می‌کنند. گاهی اوقات ما این اسناد را از مردم می‌خریم. در این بین افرادی هستند که نه اسناد را هدیه می‌کنند و نه آنها را می‌فروشند، لذا برای اینکه آن اسناد در یک شرایط اصولی نگهداری شوند، طی یک قرارداد، این اسناد به امانت در اختیار سازمان قرار می‌گیرد.

* تاریخ شفاهی

یکی دیگر از وظایف ما تولید اسناد است آن چیزی که با عنوان تاریخ شفاهی مطرح می‌شود و جناب آقای دکتر ططری در ادامه به تفصیل توضیح خواهند داد.

* امحاء اوراق زائد

وظیفه دیگری که به سازمان اسناد محول شده، امحاء اوراق زاید است. این کار در کل کشور توسط همکاران واحد ارزشیابی اسناد در حال انجام است.

* حفاظت و نگهداری اسناد

همانطور که بیان شد، اولین کار سازمان پس از گردآوری اسناد، حفاظت و نگهداری از آن‌ها است. اسناد به محض ورود به سازمان در آزمایشگاه شیمی و بیولوژی ما مورد معاینه قرار می‌گیرند، اگر در آن‌ها هر نوع بیماری و یا قارچی وجود داشته باشد، به دستگاه خلاء ضد عفونی منتقل شده و به سرعت آن بیماری از بین می‌رود. در این دستگاه در یک محیط خلاء گاز تزریق می‌شود. طبق مطالعات صورت گرفته، چون این گاز در حالت خلاء وارد می‌شود تا عمق ده سانتیمتر در چوب نفوذ می‌کند و هرگونه آلودگی را از بین می‌برد.

* مرمت اسناد

یکی دیگر از واحدهای فعال سازمان، واحد حفظ، نگهداری و مرمت اسناد است. این واحد پیشینه ۴۳ ساله دارد و از تجربه بالایی در این زمینه برخوردار است. همین تجربه باعث شده که ما علاوه بر دوره‌های آموزشی که در داخل کشور برگزار می‌کنیم، دوره‌هایی هم برای سایر کشورهای منطقه داشته باشیم، کشورهایی چون؛ عمان، عراق، گرجستان، ارمنستان و ... کارآموزان این کشورها در دوره‌های یک هفته‌ای ما شرکت کرده و آموزش‌های لازم را فرا می‌گیرند. سازمان با شورای جهانی آرشیو هم رابطه تنگاتنگی دارد، تمام فعالیت‌های ما به این شورای جهانی منعکس شده و برنامه‌های مشترکی اجرا کرده‌ایم.

* فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی اسناد

کار دیگر ما در سازمان، فهرست‌نویسی و نمایه‌سازی اسناد است که جناب آقای دکتر روستایی به تفصیل در این باره توضیح خواهند داد.

* ایجاد بانک‌های اطلاعاتی اسناد

فعالیت دیگر سازمان، ایجاد بانک‌های اطلاعاتی اسناد است، در همین جهت نرم‌افزارهای مرتبطی تولید شده است. طی مذاکراتی که با شورای عالی فضای مجازی و وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات، پیرامون تولید اسناد دولتی و دولت الکترونیکی داشتیم، وظیفه سیاست‌گذاری و آرشیو اسناد الکترونیکی به این سازمان واگذار شده است.

* اطلاع‌رسانی و نشر اسناد

کار دیگر سازمان اسناد ملی ایران، اطلاع‌رسانی اسناد است. ما برای این کار از روش‌هایی که در کشورهای دنیا معمول است، استفاده می‌کنیم. این روش‌ها عبارتند از: چاپ و انتشار کتاب، برگزاری نمایشگاه، ارائه خدمات مستقیم به پژوهشگران، ارائه خدمات نمایشگاه مجازی و در بخش ارائه خدمات مستقیم به پژوهشگران، ما اسناد را به سه طریق در اختیار ایشان قرار می‌دهیم، گاهی اوقات میکرو فیلم اسناد، گاهی اوقات فایل رقومی اسناد و هنگامی که واقعا ضرورت ایجاد کند، ما اصل سند را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهیم.

* نمایشگاه‌های اسنادی

نمایشگاه‌هایی که ما در جهت اطلاع‌رسانی دایر می‌کنیم، در گالری ساختمان آرشیو ملی برگزار می‌شود. این گالری فضای بسیار بزرگی است، که ظرفیت ۱۲۰ تابلو را دارا می‌باشد و در آن امکان نمایش تابلوهایی در قطع دو متر هم وجود دارد.

* تبادل اطلاعات با آرشیوهای خارجی

از اقدامات دیگر سازمان، همکاری و تبادل اطلاعات با آرشیوهای خارجی است. همانطور که بیان شد، ما برخی از دوره‌های آموزشی را برای کشورهای دیگر منطقه برگزار می‌کنیم. سایر فعالیت‌های ما در عرصه بین‌الملل عبارتست از: عضویت در شورای جهانی آرشیو، ریاست شعبه غرب و جنوب آسیای شورای جهانی آرشیو، برگزاری سه نشست تخصصی در تهران، چاپ و انتشار یک کتاب به زبان فارسی و یک کتاب به زبان انگلیسی در رابطه با شورای جهانی آرشیو، راه‌اندازی یک سایت در همین رابطه و برگزاری کارگاه‌های مشترک با برخی از کشورهای دیگر هم از دیگر فعالیت‌های سازمان در عرصه بین‌الملل است. برای مثال ما کارگاه «آرشیوهای نوین» را به طور مشترک با کشور فرانسه برگزار کردیم، نشست بین‌المللی «حافظه جهانی» را با کمیته آسیا و اقیانوسیه، پیرامون حفظ و نگهداری از آثار جهانی برگزار کردیم.

* برگزاری دوره‌های آموزشی اسناد

ما در سازمان دو نوع آموزش برگزار می‌کنیم. یکی آموزش‌هایی است که مرکز آموزش سازمان برگزار می‌کند، که بیش از صد دوره از این کلاس‌های آموزشی کوتاه مدت و تخصصی در سازمان برگزار شده است. این دوره‌ها، دوره‌هایی هستند که فقط و فقط در سازمان برگزار می‌شود. جدیداً برخی از این دوره‌ها به صورت آنلاین برگزار می‌شود و کاربر حتی برای امتحان هم نیازی به حضور در تهران ندارد.

* تولید محصولات و آثار اسنادی

ما در انتشارات سازمان اسناد بیش از ۸۰ عنوان کتاب منتشر کردیم. بخشی از این کتاب‌ها، ترجمه‌هایی است که پیرامون کتاب‌های پایه‌ای علوم آرشیو صورت گرفته است، مثل؛ «ساختمان و تجهیزات آرشیو»، «آرشیو و وظایف»، «عوامل مخرب اسناد»، «نگهداری اسناد»، «اسناد الکترونیک» در پنج جلد، «ترجمه راهنمای تاریخ شفاهی»، «راهنمای تاریخ شفاهی» و ... یکی از کتاب‌های پایه‌ای ما در آرشیو «ته نقش‌های اسناد آرشیوی ایران» است. تمامی ته نقش‌ها و تصاویر پنهانی که در اسناد دوره قاجار بوده، در این کتاب گردآوری شده است. از دیگر منشورات سازمان می‌توان به مجموعه دو جلدی مقالات همایش تاریخ شفاهی و فصل‌نامه «گنجینه اسناد» که دارای رتبه علمی پژوهشی از وزارت علوم است و در حوزه مطالعات تاریخی معاصر و مطالعات آرشیوی فعال است اشاره کرد.

* ساختمان آرشیو ملی ایران

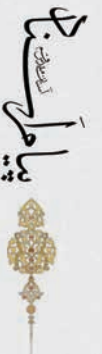
ساختمان آرشیو ملی ایران در زمینی به مساحت ۷۵۰۰ متر مربع، با ۳۶۰۰۰ متر مربع زیربنا، در ۱۷ طبقه ساخته شده است، پنج طبقه این ساختمان در زیر زمین بنا شده است و برای نگهداری اسناد استفاده می‌شود. فضاهای این ساختمان براساس نیازهای کاربری، به سه دسته، فضاهای اختصاصی، فضاهای عمومی و اطلاع‌رسانی و فضاهای حفظ و نگهداری اسناد، تقسیم شده است.

* انواع مخازن اسناد سازمان

در فضاهای حفظ و نگهداری اسناد، مخازن نگهداری وجود دارد. این مخازن به دو نوع، مخازن نگهداری موقت و مخازن آرشیو دائم تقسیم می‌شوند. این مخازن آرشیو دائم به پنج نوع تقسیم می‌شوند. مخازن ویژه نگهداری اسناد کاغذی، که بیشترین مخازن سازمان همین مخازن است. مخزن ویژه حامل‌های رنگی که در حقیقت یخچالی به اندازه یک اتاق است که در آن حامل‌های رنگی در دمای پایین نگهداری می‌شود. مخزن ویژه اسناد مغناطیسی که به آن «قفس فارادی» هم گفته می‌شود. در این مخزن شش سمت اتاق از داخل با فلز پوشیده می‌شود، تا امواج الکترومغناطیسی نتوانند بر روی مواد آرشیوی نظیر نوارها، لوح‌های فشرده و ... تأثیر بگذارند. نوع دیگر این مخازن، مخازن گاوصندوقی است که گرانترین اسناد ما از لحاظ ریالی و ارزش اطلاعاتی در آن‌ها نگهداری می‌شود. اسنادی که عموماً مطلقاً هستند و تذهیب‌های ویژه‌ای در آن‌ها به کار رفته است. مخزن دیگری هم وجود دارد که در آن اسنادی که به امانت داده می‌شود، در آن نگهداری می‌شود.

* الگوگیری مرکز اسناد آستان مقدس قم

مطالبی که ارائه شد، توضیح مختصری بود از سازمان و فعالیت‌هایی که در حال انجام است، امیدواریم که در آینده‌ای نه چندان دور بتوانید مرکز اسناد آستانه حضرت فاطمه معصومه علیها السلام را با الگوگیری از مراکز بزرگ اسناد کشور، به جایگاه شایسته‌ای که در شأن این آستانه مقدسه است، ارتقاء دهید.

اصول و شیوه‌های تنظیم و فهرست‌نویسی اسناد

دکتر محسن روستایی

بسم الله الرحمن الرحيم

* اسناد مهمترین عامل شناخت تاریخ و هویت ملی و مذهبی

بحث پیرامون اسناد، بحثی بسیار مهم و فراگیر است. در چنین جلسه‌ای فقط می‌توان به فرازهایی از بحث اسناد و تخصص‌های مرتبط با آن پرداخت. اسناد مهمترین عامل شناخت تاریخ و تثبیت هویت ملی و مذهبی یک ملت است، برای اینکه این هویت فرهنگی، مذهبی، سیاسی و اجتماعی یک ملت به درستی شناخته و آسیب‌شناسی شود، این تاریخ باید چراغ راه آینده باشد. این مهم میسر نمی‌شود مگر اینکه از این اسناد تاریخی به درستی بهره‌برداری شود. ابن‌خلدون می‌گوید: «گذشته و آینده از شباهت آب به آب به هم نزدیک‌ترند»، به عبارتی دیگر اگر ما بخواهیم گذشته را به درستی تصویر کنیم، از آن به صورت کاربردی استفاده کنیم، از اشتباهات آن درس بگیریم و آینده را درست طراحی کنیم، چاره‌ای جز استفاده صحیح از اسناد نداریم.

* تشابهات علوم اسنادی به علوم حدیثی

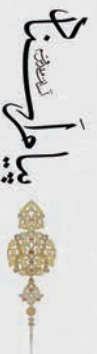
در علوم حدیثی بحث‌های مهمی مثل علم‌الحديث، علم‌الدرايه و ... وجود دارد، که در آن حدیث را از جهت متن و سند بررسی می‌کنند، تا حدیث صحیح و ناصحیح را از هم متمایز کنند. علم سندشناسی هم به‌لحاظ تشبیه، علمی است که در راستای صحت و سقم اسناد، اجزاء و مصادیق آن‌ها، محتواشناسی و ساختارشناسی آن‌ها به کار می‌رود. لذا مراکز آرشیوی ملزم هستند که علوم و فنون تاریخی را برای بررسی اجزا و مصادیق سند در دستور کار خود قرار دهند، فنونی چون؛ سندشناسی، مهرشناسی، خط‌شناسی، رجال‌شناسی، اصطلاح‌شناسی، خط‌سیاق و به خصوص فهرست‌نویسی اسناد را مدنظر قرار دهند.

* تعریف و تبیین سند

اما در تعریف اینکه سند چیست؟ باید گفت: سند هرگونه نوشته و محمل اطلاعاتی است که قابل اعتماد باشد و بتوان بدان تکیه کرد و از آن استفاده نمود. سند می‌تواند اشکال و انواع مختلفی داشته باشد. اشکالی چون؛ سنگ‌نوشته‌ها و امور باستان‌شناسی، تصویری و ترسیمی، کتبی و اسناد مربوط به مدارک آرشیوی. در این تقسیم‌بندی پنجگانه اهمیت سندهای آرشیوی به مراتب بیشتر است، چرا که سند، کنش و واکنشی را که در یک برهه تاریخی رخ داده را عیناً منعکس می‌کند و شایعه و کذبی در آن دخالت ندارد. به عبارت دیگر سند شیئی است که یک واقعیت تاریخی و عکس‌العمل‌هایی که نسبت به آن انجام می‌شود، را آنچنان که هست در خود منعکس کرده است. شما اگر به استفتائات علما، وقفنامه‌ها و اسناد شرعی مراجعه کنید، اگر تمام آداب سندنویسی در آن رعایت شده باشد، تفکر غالب آن دوره زمانی و یا وقایع آن دوره را آنچنان که هست می‌توان در آن سند مشاهده کرد، به طوری که کسی قادر نیست به اطلاعات آن خدشه وارد کند، ولی کتب و سایر منابع این چنین نیست یعنی می‌توان در آن دخل و تصرف کرد. لذا در مطالعات تاریخی اسناد از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند.

* علم سندشناسی

با این توضیح سندشناسی علمی است که مصالح، اجزاء و انواع سند را در دوره‌های مختلف تاریخی بررسی، محتواشناسی و سبک‌شناسی می‌کند. در اصل سندشناسی بررسی تاریخ اسناد است، اینکه یک سند در چه دوره‌ای و به چه منظوری تولید شده است. اگر ما این اطلاعات را کسب کنیم، هم می‌توانیم اطلاعات سند را بهتر تشریح کنیم و هم

آن را بهتر عرضه کنیم. در این بین برای شناسایی و تشریح سند دو معیار بسیار مهم را باید در نظر داشت، یکی زبان معیار سند و دیگری زمان تولید سند است. با رعایت این دو معیار ما به کارکرد سند، اجزاء و مصادیق، ظواهر و محتوای سند پی برده و می‌توانیم سخن درست و متقنی ارائه دهیم.

برای نمونه ما در دوره صفویه سندی با عنوان «مثال» داریم، که نه قبل از آن و نه بعد از آن دوره، سندی مشابه آن تولید نشده است. وقتی ما زبان و زمان این سند را بررسی می‌کنیم، پی می‌بریم که این سند در زمان صفویه از مقام صدر که روحانی بوده، پیرامون موقوفات و دعاوی شرعی تولید شده است.

* کارکرد سند در علم آرشیو

در علم آرشیو هر سندی کارکرد و اطلاعات خاص خود را دارد، یعنی اگر ما سندی را با نام اصلی آن فهرست‌نویسی نکنیم اطلاعات منشأیی سند را از بین می‌بریم. برای مثال «نامه»، در اثر تحول «سندیادداشت» و «ابلاغیه»، شکل گرفته است و به عبارت دیگر نامه سندی است، که ضمیر آن اول شخص مفرد است. شناخت این سیر تحول و لحاظ کردن این اطلاعات منشأ سند در فهرست‌نویسی اهمیت زیادی دارد.

* وابستگی‌های سند، مبنای فهرست نویسی

هر سند دو وابستگی دارد؛ اول اینکه، یک سند وابسته به منشأ تولید آن است و با منشأ سند فهرست‌نویسی می‌شود. اگر سند به صورت موضوعی فهرست‌نویسی شود، اطلاعات آن کاملاً مختل خواهد شد. بسیار مهم است که بدانیم یک سند در کجا تولید شده و از کجا وارد آرشیو شده است. دومین وابستگی، وابستگی اقلیمی و مکانی سند است. این وابستگی ما را با زبان‌های اقلیم‌شناسی و تاریخی آشنا می‌کند.

* اعتبار منابع آرشیوی در تحقیقات تاریخی

منابع آرشیوی اعتبار فوق‌العاده زیادی در تحقیقات تاریخی دارند. وسایل مناسبی برای درک شرایط و تحولات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی یک کشور هستند. تولید یک سند مثل نوشتن تاریخ کنترل شده نیست، در تاریخ زوایایی از یک حادثه بیان می‌شود و زوایای دیگری از آن پوشیده می‌ماند. به عنوان مثال وقتی در یک اداره سندی تولید می‌شود، بیانگر یک نیاز در نظام اداری است و کسی انگیزه دخل و تصرف در آن را ندارد. برخلاف تاریخ و تاریخ شفاهی که ممکن است در آن دخل و تصرف شود و یا حداقل قسمت‌هایی از آن مسکوت و پوشیده نگه‌داشته شود. لذا سند مهمترین محمل تاریخی است که از شائبه دروغ و کذب به دور است و ما می‌توانیم واقعه را عیناً به همان صورتی که رخ داده ببینیم. برای مثال، من در چندین منبع دیدم که رضاخان طبیب درباری نداشته است، تا اینکه در حاشیه یک سند خواندم که امیر خان امیر اعلم چند سالی به عنوان طبیب دربار رضاشاه بوده است. همین یک جمله می‌تواند تمام مطالب و استنادات آن کتاب‌ها را زیر سؤال ببرد، و یا اینکه دستخطی از استالین پیدا شده که در جنگ جهانی دستور کشتن لهستانی‌ها را صادر کرده است. این در حالی است که هیچ یک از کتب تاریخی چنین مطلبی را بیان نکرده‌اند. به عبارت دیگر یک سند می‌تواند معیار سنجش صحت و سقم منابع تاریخی باشد.

* فراوانی و تنوع اطلاعات سند

اسناد حاوی اطلاعات فوق‌العاده متنوع و فراوانی است که روز به روز می‌توان از آن اطلاعات جدیدی استخراج کرد. یک سند می‌تواند از نظر هنری، خط‌شناسی، رجال‌شناسی، سجع مهرها و... مورد مطالعه قرار بگیرد. برای نمونه همین سجع مهرها را در نظر بگیرید. درباریان ایران اصرار داشتند که از سجع مهرهای قرآنی استفاده کنند. این مطلب، بیانگر این است که اعتقاد به اهل بیت علیهم‌السلام همیشه در کشور ما وجود داشته، با خون و پوست ملت ایران آمیخته شده است و در جاهای مختلف بروز پیدا کرده است. مثلاً «یامن هو بمن رجاه کریم» سجع مهر کریم خان زند، «افوض امری الی الله عبده محمد» سجع مهر محمد شاه قاجار و «برد زبیده و بلقیس حسرت جاهم چونکه کنیز حضرت زهرا و مادر شاهم» سجع مهر مهدعلیا بوده است.

* تقسیم و تبیین اسناد عرفی و شرعی

در فضای تاریخی ایران می‌توان اسناد را به اسناد عرفی و شرعی تقسیم کرد. اسناد عرفی اسنادی هستند که در نظام اداری و غیر اداری تولید می‌شوند. اسناد شرعی هم اسنادی هستند که از ادله اربعه، کتب اربعه و مباحث فقهی نشأت می‌گیرند. به تعبیر دیگر اسناد شرعی، نوشته‌هایی هستند که از مباحث فقهی برآمده‌اند. این اسناد شامل؛ وقفنامه‌ها، مصالحه‌نامه‌ها، مبیعه‌نامه‌ها، مناکحه‌نامه‌ها، مقاطعه‌نامه‌ها و... هستند، که همه اینها از لحاظ تاریخی - اجتماعی، سندنویسی، سجل‌نویسی و سجع مهرهایی که در آنها به کار رفته است، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردارند.

ساختار این نوع از اسناد بسیار عالمانه و متقن تنظیم می‌شده است و نشان از این دارد که افرادی که این سندها را تنظیم می‌کردند از درجه علمی بالایی برخوردار بوده‌اند. این ساختار محکم و متقن تا آنجاست که ما سندهایی داریم که از دوره صفویه تا زمان آیت الله کاشانی تجدید سند شده‌اند، یعنی علمایی در حاشیه آن سندنویسی کرده و سند را دوباره فعال کرده‌اند.

اسناد شرعیه ساختار بسیار منظم، محکم و متقنی دارند. زبان این اسناد زبان فقهی و حقوقی است و بگونه‌ای رمزگونه است، یعنی از لغات خاصی مثل؛ اقاله، اجبار، اکراه، نص، فسخ، شرعیه، دارالمحضر و ... در آنها استفاده شده است. آداب سندنویسی هم در این اسناد به مراتب بیشتر رعایت شده است. از جمله این آداب می‌توان به سجل‌نویسی‌هایی که برخی از علمای بزرگ بر این سندها زده‌اند، اشاره کرد. این سجالات از نظر رجال‌شناسی منبع بسیار مهمی محسوب می‌شود و در آنها می‌توان دستخط علمایی که هیچ اثری از آنها در دست نیست پیدا کرد. بعضی اوقات از آداب دیگر این اسناد می‌توان به مهرکشی یا مهرکشی‌های انجام شده، اشاره کرد. این اسناد با تحمیدیه‌های متنوع و گிரایی شروع می‌شود که نشانگر نوع سند و بیانگر دیباچه آن سند است. مثلاً هنگامی که سند با عبارت «هو المؤلف بین القلوب» آغاز می‌شود نشانگر این است که این سند عقدنامه است و از آنجایی که طلاق امر مکروه و ناپسندی است، «بسم الله الرحمن الرحیم» اصلاً در طلاقنامه قید نمی‌شد و در سندنویسی علما هیچگاه به کار نرفته است.

اسناد شرعیه و اسنادی که بیانگر اعتقادات مردم ایران است، بسیار متنوع و در عین حال بسیار حائز اهمیت است. این اسناد فقط شامل وقفنامه‌ها و عقدنامه‌ها و ... نیست، همین دست‌نوشته‌ها و دل‌نوشته‌هایی که برخی از زوار در ضریح مطهر حضرت فاطمه معصومه علیها‌السلام می‌اندازند، بیانگر تاریخ اجتماعی و اعتقادی جامعه ما است، که نباید از آنها غفلت کرد. نقل کرده‌اند که علامه جعفری به بیماری سرطان مبتلا می‌شوند، یکی از آشنایان ایشان قصد تشریف به حرم رضوی را داشتند که ایشان نامه‌ای را به وی می‌دهند تا آن را در ضریح امام رضا علیه‌السلام بیاندازند و شرط می‌کنند که نامه را نخوانند. اما آن فرد طاقت نمی‌آورد و نامه را باز می‌کند و می‌خواند. علامه در آن نامه نوشته بودند که یا امام رضا من

کارهای نیمه‌کاره‌ی زیادی دارم عنایت بفرمایید اندکی به طول عمر من بیافزایید تا این کارها را تمام کنم. ببینید همین مطلب چقدر می‌تواند ارزش تاریخی و اعتقادی داشته باشد.

* رهنمودهایی در فهرستنویسی اسناد

نکته ۱. فهرستنویسی اسناد عاملی است که از طریق آن زمان، زبان و محتوای درون‌متنی اسناد و پرونده‌ها را درمی‌یابیم و اطلاعات آن را در اختیار محققان و پژوهشگران قرار می‌دهیم. اگر این کار به درستی انجام شود، اطلاع‌رسانی آن مورد تأیید است و گر نه بقیه سرویس‌دهی ما ناقص خواهد بود.

نکته ۲. برای فهرستنویسی باید ساختار اسناد را به طور صحیح شناخت، اگر این شناخت حاصل نشود، نمی‌توان فهرستنویسی صحیحی داشت. برای مثال «عقدنامه» در دوره‌های زمانی مختلف مترادفاتی چون؛ قباله نکاحیه، نکاح‌نامه، عقدنامه‌چه، عقدنامه ازدواج، مهرنامه، سند ازدواج، قباله زناشویی، صدق‌نامه و ... دارد.

نکته ۳. در فهرستنویسی باید یکی از این واژه‌ها را باید به عنوان مرجع در نظر گرفت و بقیه واژه‌ها را بدان ارجاع داد. آنچه که الآن تصویب شده است همان کلمه عقدنامه است. لذا هرچند در فهرستنویسی این نوع از اسناد باید این مترادفات را در نظر گرفت، اما سند را باید با نام اصلی زمانی و مکانی خودش فهرستنویسی کرد و از اعمال سلیقه در فهرستنویسی پرهیز شود.

نکته ۴. نکته دیگری که در فهرستنویسی اهمیت دارد، توجه به سیر معانی واژگان است. مثلاً در دوره رضاشاه، «بخش‌نامه» به سندهایی اطلاق می‌شد که فقط در وزارت خارجه فعالیت داشته است، ولی همین کلمه در دوره‌های قبل و بعد بیانگر مطلب دیگری است.

* ساختار سند «عقدنامه»

در ادامه برای نمونه ساختار یک عقدنامه را بررسی می‌کنیم. از آنجا که ازدواج یک فعل مشروع و پسندیده است، تحمیدیه سند عقدنامه هم بیانگر این مطلب است و همیشه با عبارت «هو المؤلف بین القلوب» آغاز می‌شود. دیباچه‌ی این سند، متن لطیفی است که با برائت استهلال آمیخته شده است. در عقدنامه مشخصات کامل زوج از نام و نام‌خانوادگی گرفته تا قد و قواره و خانواده و اجداد وی در قالب توصیفات ادبی و زیبا بیان می‌شود. شاید یکی از دلایلی که باعث استحکام خانواده‌ها می‌شد، به کار بردن همین کلمات و عبارات زیبا و محبت‌آمیز در عقدنامه‌ها بوده است.

بعد نام زوجه را ذکر کرده و فقط سخن از عفت و نجابت وی می‌گوید و آنگاه شروع به توصیف خانواده و اجداد او می‌کند. غالباً سندنویسان علمایی بودند که همه این اسناد را از روی حساب می‌نوشتند. بعد مقدار مهریه را ذکر کرده و اظهار صیغه نکاح دائم در آن می‌آید و در خاتمه تاریخ تحریر عقدنامه را نوشته می‌شود. مهمترین عنصر سند همین تاریخ سند است و مهمترین عاملی که بیانگر مالکیت سند است، مهر یک سند است، که باید بدان توجه کرد.

* عبارت «تنظیم و توصیف اسناد» به جای «فهرست نویسی اسناد»

واژه فهرست‌نویسی کلمه درستی نیست و باید به جای آن از عبارت «تنظیم و توصیف اسناد» استفاده کرد. این همان لفظ تخصصی است، که آرشیو جهانی آن را پذیرفته است، چرا که تنظیم ارتباط تنگاتنگی با منشأ سند و نظم اولیه آن دارد. بنابراین در تنظیم یک سند همواره باید به این دو عامل توجه داشت، اینکه منشأ سند کجا بوده و اینکه نظم اولیه آن پرونده چگونه بوده است.

* اهمیت «عنوان سند» در بخش توصیفی سند

بخش توصیفی سند که بسیار اهمیت دارد، عنوان سند است. عنوان سند باید در یک عبارت کوتاه و تلگرافی، و در عین حال حاوی اطلاعاتی وسیع و کامل باشد و در آن هیچ فعلی به کار نرفته باشد. محتوای یک سند هم باید با استفاده از یک چکیده تلگرافی، یعنی اطلاعات کامل با استفاده از مختصرترین کلمات و عبارات، تدوین گردد، بگونه‌ای که در چند سطر حق مطلب آن سند ایفا شود. در محتوانویسی باید برگ به برگ سند خوانده شده، چکیده پیش‌نویس تهیه گردد و آنگاه در کنار هم، واژه‌بندی و چینش شوند. در این بین ممکن است سندی بسیار حجیم باشد ولی محتوای آن در حد دو سطر فهرست‌نویسی شود و در مقابل ممکن است سندی تنها یک برگ باشد و چند سطر فهرست‌نویسی نیاز داشته باشد، این به فضای تاریخی و اهمیت سند بستگی دارد.

* استخراج نمایه‌های اسنادی

کار بعدی در فهرست‌نویسی، استخراج نمایه‌های اسنادی است. این استخراج تنها با استنباط صحیح از متن حاصل می‌شود. وقتی این نمایه در نرم‌افزار ذخیره شود، محققان و پژوهشگران به راحتی می‌توانند به مطلب مورد نظر خود دست پیدا کنند. باید در نظر داشت که زمان و زبان سند باید در توصیف و محتوانویسی سند رعایت شود، یعنی محتوا و عنوان سند باید به زبان تاریخی تنظیم شود، اما نمایه‌ها را می‌توان به زبان معیار تنظیم کرد. مثلاً هنگامی که دو کلمه «شهرداری» و «بلدیه» را داریم، می‌توان «شهرداری» را به عنوان کلمه معیار، اصل قرار داد و دیگری را بدان ارجاع داد.

* سطح توصیف اسناد

برای فهرست‌نویسی اسناد، قالب مشخصی وجود دارد. سندها یا با واحد پرونده فهرست‌نویسی می‌شوند، یا با واحد تک‌برگ مثل فرامین و بخش‌نامه‌ها، یا براساس ردیف و سری، و یا براساس توصیف مجموعه‌ای که هر کدام توضیح مفصلی دارند. برای فهرست‌نویسی کاربرگ‌هایی نیاز است، که هر مرکز با توجه به نیاز خود باید این کاربرگ‌ها را طراحی و تنظیم کند.

* دسترسی‌پذیری اسناد

نکته آخر در فهرست‌نویسی اسناد، مسئله دسترسی‌پذیری اسناد است. برخی از اسناد به علت مصالح و یا مفاسدی که دارند، باید مدت‌ها محرمانه باقی بمانند. تشخیص اولیه این موضوع با کارشناس این کار است، یعنی این کارشناس باید آنقدر آموزش ببیند که این مسائل را در بدو امر تشخیص داده و اهمیت آن را به مراتب بالاتر انتقال دهد.

پژوهش‌های اسنادی و اهمیت اسناد

در تاریخ نگاری

تاریخ شفاهی و اهمیت آن

در تاریخ نگاری

دکتر علی ططری

بسم الله الرحمن الرحيم

بحث خود را در دو موضوع «پژوهش‌های اسنادی و اهمیت اسناد در پژوهش‌های اسنادی و تاریخ‌نگاری» و «تاریخ شفاهی و اهمیت آن در تاریخ‌نگاری» ارائه خواهم داد. هرچند این مباحث تاریخی و مربوط به گذشته است، اما در واقع آینده‌پژوهی و ترسیم از آینده کشور است. در ابتدا سند را تعریف کرده و منظور خود را از سندپژوهی مشخص می‌کنیم.

* تعریف سند

از دیدگاه ما؛ سند هر آن چیزی است که ارزش نگهداری داشته باشد.

* ارزش کاربردی و پژوهشی اسناد

ارزش کاربردی و پژوهشی اسناد را می‌توان در چهار بخش خلاصه کرد:

۱. اسناد می‌توانند در ابعاد مختلف علمی مورد استفاده قرار گرفته و در هر حوزه‌ای از علم کارایی خود را داشته باشد. برای مثال اسناد می‌توانند در شناخت بیماری و درمان آن کمک شایانی داشته

باشند. در برخی از بیمارستان‌های بزرگ کشور مثل بیمارستان امام خمینی (ره) که یک مرکز سرطان‌شناسی است، یک آرشیو سندی قوی وجود دارد. در این بیمارستان هم آرشیو کاغذی و هم یک آرشیو پنجاه ساله از اسنادی بیماری و غدد وجود دارد.

۲. اسناد از نظر سیاسی و حقوقی هم ارزش دارند. برخی از اسناد برطرف کننده بسیاری از منازعات سیاسی و حقوقی است. این مسئله در کشور ما که از چهار سمت مناقشات مرزی دارد، بسیار حائز اهمیت است. در برخی از این مرزها مناقشات چندصد ساله و هنوز هیچ پروتکلی که دو طرف مرز خط مرزی را به رسمیت بپذیرند، امضا نشده است. علاوه بر این مناقشات، مسائلی مثل خلیج فارس و جزایر آن هم مطرح است. این مناقشه در دوره رضاشاه در سال‌های ۱۳۰۷ به بعد آغاز شد، در دوره پهلوی دوم به اوج خود رسید و دوباره فروکش کرد. در ده سال اخیر این مناقشات دوباره مطرح شده است. خوشبختانه ما در این زمینه آرشیو نقشه‌ای بسیار خوبی در وزارت امور خارجه داریم. برای اولین بار در سال ۱۳۹۰ در کمیته ارزشیابی یونسکو، که بنده هم حضور داشتم، پیشنهاد کردیم که این نقشه‌ها در حافظه جهانی و در یونسکو ثبت شود، خوشبختانه این نقشه‌ها ثبت جهانی شد. وجود یک چنین نقشه‌هایی می‌تواند این مناقشات چندصد ساله را حل کند.

۳. اسناد در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی هم کارایی دارند. یک سند می‌تواند مسائل ارتباطات فرهنگی مردم کشور ما اعم از؛ آداب معاشرت، خلق و خو و فرهنگ و رسوم آن‌ها را به وضوح نشان دهد. در این حوزه می‌توان به خاطرات بازمانده نظیر خاطرات ناصرالدین شاه اشاره کرد، که بسیاری از آداب مردمان طبقه دربار و حاکم جامعه و طبقه دون جامعه را نشان می‌دهد.

۴. اسناد از نظر مذهبی، آموزشی و هنری هم قابل تأمل هستند. ما در دو سال گذشته تفحص‌های بسیاری در آرشیو مجلس کردیم. همانطور که در اساسنامه آن آمده است، آرشیو مجلس، یک آرشیو تخصصی در حوزه پارلمان و قانون‌گذاری و تاریخ و رجال معاصر ایران است. با بررسی‌های به عمل آمده دریافتیم که در دو حوزه مهم اسنادی، متولی مشخصی در کشور وجود ندارد، در حالی که این حوزه‌ها از موضوعات روز روابط بین‌الملل است و اهمیت ویژه‌ای دارند؛ یکی حوزه اقتصاد و تجارت و دیگری حوزه جریان‌های مذهبی و به ویژه روحانیت شیعه.

* شبهه‌ای در حوزه اسناد مذهبی؟! *

با وجود مسائلی که در عرصه بین‌المللی در حوزه اسناد مذهبی مطرح است، شبهاتی که برخی از مستشرقان پیرامون تاریخ‌نگاری اسلامی، تاریخ شیعه و ... مطرح می‌کنند. ایشان مدعی هستند که در دویست سال ابتدای اسلام منابع عمدتاً شفاهی هستند و یک تاریخ معتبر در این زمینه وجود ندارد. [اگر چه اینها پاسخ‌های روشنی دارد] ولی جای کار اسنادی در این حوزه بسیار خالی است. باید این نقاط آسیب را پوشش داد. لذا باید اسناد و تصاویری از علمای شیعه گردآوری کنیم، تا در آینده به عنوان مدارک و پیوست فرهنگی و تمدنی ما مطرح شوند.

* گردآوری اسناد دیداری و شنیداری (۱۳۸ هزار عکس از علمای شیعه) *

در همین راستا و برای غنی‌تر کردن اسناد علمای شیعه، ما نزدیک به یکصد و بیست هزار تصویر از تصاویر علمای شیعه را از مجموعه‌داران خریداری کردیم، این در حالی است که ما در طول حیات کتابخانه و مرکز اسناد مجلس، فقط هجده هزار عکس از علمای شیعه داشتیم. ما در حدود ۳۵۷۷ رکورد تصویری از علمای شیعه خریداری کردیم؛ تصاویری که بسیاری از این‌ها اصلاً پخش نشده است. نزدیک به ۹۵۴۴ رکورد صوتی خریداری کردیم که یکی از آنها یک جلسه ۴۵ دقیقه‌ای صوتی از بانو مجتهد امین است. تمام این‌ها هم برای پژوهشگران و محققان قابل دسترسی است.

* رسالت خطیر مرکز اسناد آستان مقدس در عرصه ملی و فرا ملی *

ما در یک پیکار و مبارزه هستیم، یکی از این حوزه‌های مبارزه مسائل فرهنگی است و یکی از این راه‌های مبارزه ارائه مصادیق فرهنگی شامل؛ مدارک و اسنادی است که سابقه و عظمت روحانیت شیعه و حتی تعداد و تکرر آن‌ها را نشان دهد. به همین جهت وظیفه مرکز اسناد آستان حضرت معصومه علیها السلام، بسیار خطیرتر و از برخی جهات بسیار سنگین‌تر از مرکز اسناد آستان قدس رضوی است، چون قم مرکز ثقل علمای شیعه است. لذا این مرکز علاوه بر اموری که در حرم به عهده دارد، وظیفه‌ی سنگین‌تری در حوزه آرشیو محلی و منطقه‌ای قم را نیز باید به عهده بگیرد و در همین ابتدای امر برای آن برنامه‌ریزی کند.

* تبیین مراحل «پژوهش اسنادی»

در اینجا پرسش‌هایی مطرح می‌شود که پژوهش‌های اسنادی به چه معنی است و با چه روشی آغاز می‌شود؟ اصلاً به چه نوع پژوهش‌هایی پژوهش‌های اسنادی می‌گویند؟ مورخ و پژوهشگر در پژوهش‌های اسنادی چه کار می‌کند که کار وی با کار بقیه پژوهشگران متفاوت است؟

۱. گام نخست در پژوهش‌های اسنادی، جمع‌آوری اسناد است، به عبارت دیگر پژوهشگری که مدعی کار با اسناد است، اگر در یک کار تاریخی از اسناد استفاده نکند، یا آن کار اعتبار ندارد و یا از اعتبار بسیار کمی برخوردار است.
۲. گام بعدی در پژوهش‌های تاریخی، بازسازی تاریخ است، یعنی پژوهشگر بر پایه‌ی همین اسناد، تاریخ را بازآفرینی می‌کند. اما چگونه؟ یک پژوهشگر تاریخی که در سال ۱۴۳۶ قمری زندگی می‌کند چگونه می‌تواند قرن هفتم و دوران اضمحلال حکومت عباسیان را بازآفرینی کند؟ آیا براساس شواهد و روایات شفاهی می‌توان یک تاریخ متقن نوشت؟ خیر، غیر ممکن است. برای این کار سند اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند و هرچه از سند بیشتر استفاده شود، اعتبار آن کار تاریخی بیشتر می‌شود.

* کاربردهای اسناد از منظر علوم مختلف

اسناد در حوزه‌های مختلف کاربردهای متفاوتی دارند. مثلاً ممکن است از سندی که در آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام وجود دارد، یک جامعه‌شناس مسائلی که فرهنگ و اجتماع آن دوره را روایت می‌کند از درون این اسناد بیرون بکشد، یک عالم دینی و یک مورخ مذهبی، هم از همان سند، مذهب و عقاید مردم را استخراج کند. لذا آرشیو اسناد می‌تواند محل رجوع عالمان علوم مختلفی چون جامعه‌شناسان، مردم‌شناسان، روانشناسان، حقوقدانان و ... باشد.

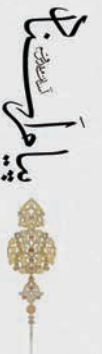
* لزوم نگرش کلان و راهبردی به مرکز اسناد آستان مقدس

آرشیو آستان حضرت معصومه علیها السلام قابلیت این را دارد که هم یک آرشیو ملی، هم یک آرشیو منطقه‌ای و هم یک آرشیو محلی باشد. صرف اینکه اگر فعالیت خود را فقط به حرم حضرت معصومه علیها السلام محدود کنید، یک افق بسیار کوتاه چند ساله است. این مرکز باید مرکز مطالعات قم، مطالعات شیعه و روحانیت شیعه، مطالعات مسائل مذهبی و هرآنچه که مربوط به جریان‌های مذهبی است، باشد.

* تاریخ شفاهی، کاربردها و اعتبار آن

اما توضیح مختصری هم پیرامون تاریخ شفاهی ارائه دهیم؛ اینکه تاریخ شفاهی چیست؟ به چه کاری می‌آید؟ ارزش اعتبار آن چقدر است؟ تاریخ شفاهی ابعاد بسیار گسترده‌ای دارد و شاید نزدیک به دویست تعریف در مورد آن مطرح کرده‌اند.

* مهمترین این تعاریف عبارتند از: تاریخ شفاهی غنی‌تر شدن تاریخ اجتماعی جامعه با استفاده از تجربیات شخصی افراد است. تاریخ شفاهی کشف جنبه‌ای از تجربیات تاریخی زندگی است که به ندرت ثبت شده است، یا قبلاً در مورد آن‌ها تجاهل و یا تساهل شده است.

- * تاریخ شفاهی وارد کردن تاریخ به زندگی افراد و وارد کردن فرد به تاریخ است.
- * تاریخ شفاهی دادن مفهوم به زندگی فرد در جامعه و تسهیل زمینه مشارکت فرد در جامعه است.
- * تاریخ شفاهی درک صحیحی از گذشته و تشویق برای تأثیرگذاری در آینده از طریق برگرداندن لحظات حساس تاریخ است.
- * تاریخ شفاهی جمع‌آوری تاریخ زندگی افراد در متن موقعیت‌های تاریخی که در گذشته در بطن جامعه اتفاق افتاده است.
- * تاریخ شفاهی ثبت تاریخ پنهان مردمان یا گروه‌های حاشیه‌نشین یا اقلیت‌ها در تعامل با دانشمندان و خاطرات فردی افراد است.
- * در مجموع می‌توان گفت تاریخ شفاهی روشی نوین در گردآوری و تولید اسناد است. تاریخ شفاهی ممکن است راجع به یک رخداد تاریخی و یا یک شخص خاص باشد، و از مصاحبه یک فرد با فرد دیگر شکل بگیرد.
- * **تاریخ شفاهی کاملاً با خاطره و خاطره‌نویسی متمایز است.** باید توجه داشت که تاریخ شفاهی هیچگاه نمی‌تواند جایگزین اسناد کتبی شود، بلکه می‌تواند مکملی برای این اسناد محسوب گردد، مگر در موارد بخصوصی که هیچ سندی در آن موضوع وجود نداشته باشد. با این وجود هم تاریخ شفاهی، اعتبار اسناد مکتوب را ندارد.

* پیشینه تاریخ شفاهی در جهان

اساساً پیشینه تاریخ شفاهی به زمانی که بشر قادر به تکلم شد؛ داستان‌ها، روایت‌ها و اسطوره‌ها را سینه به سینه برای یکدیگر نقل می‌کردند، باز می‌گردد. برای نخستین بار توسی‌دید Tosidid مورخ یونانی قرن پنجم قبل از میلاد، با جنگجویان یونانی مصاحبه می‌کند و خاطرات اینها را به صورت یک فیش تحقیق، در کتابش استفاده می‌کند. برخی سنت شفاهی نقل اخبار، احادیث و تاریخ پیامبر در میان مسلمان را صورتی از تاریخ شفاهی دانسته‌اند. هرچند این مطلب را به لحاظ علمی نمی‌توان در زمره تاریخ شفاهی آورد اما به عنوان نقطه‌ای که کارایی و سابقه‌ای در بین جوامع اسلامی داشته باشد، قابل تأمل است. نقطه عطف تاریخ شفاهی را مشخصاً می‌توان از سال ۱۹۴۸ به بعد دانست، سالی که ضبط صوت اختراع شد و تحول شگرفی در تاریخ شفاهی ایجاد کرد. البته برخی آغاز تاریخ شفاهی نوین را در سال ۱۷۷۵ بعد از جنگ‌های آزادی آمریکا، می‌دانند. گفته می‌شود که در آنجا اولین مصاحبه توسط وزیر کنگره آمریکا انجام شد و آن مصاحبه به عنوان نخستین نمونه تاریخ شفاهی در دنیا ثبت شده است.

* پیشینه تاریخ شفاهی در ایران

می‌توان گفت در ایران، تاریخ شفاهی فرزند جنگ و انقلاب است. تاریخ شفاهی مشخصاً از سال ۱۳۶۳ به بعد با مصاحبه‌هایی که از رزمندگان ضبط شد آغاز شد. در این میان افرادی چون حاج آقای فخرزاده از

نخستین کسانی بود که با رزمندگان مصاحبه کردند. اولین مرکزی هم که به صورت مستقل بحث تاریخ شفاهی را آغاز کرد، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های معاصر بود که در سال ۱۳۶۶ افتتاح شد. بعد از آن در سال ۱۳۶۷ مرکز اسناد انقلاب اسلامی شروع به کار کرد. سازمان اسناد ملی ایران در سال ۱۳۷۱، آستان قدس رضوی در سال ۱۳۷۶ هم مراکزی بودند که بعداً به این مجموعه اضافه شدند. آخرین آرشیو معتبری هم که به حوزه تاریخ شفاهی پیوست واحد آرشیو مجلس

شورای اسلامی بود که در سال ۱۳۸۸ کار خود را شروع کرد. هریک از این مراکز، حیطه کاری مشخصی دارند و کار خاصی را پیگیری می‌کنند. مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های معاصر پیرامون تاریخ معاصر، مرکز اسناد انقلاب اسلامی پیرامون انقلاب اسلامی، آستان قدس رضوی علاوه بر مسائل مربوط به حرم مطهر ثامن الحجج (ع)، اسناد و تاریخ شفاهی شرق کشور از منطقه خراسان گرفته تا سیستان و بلوچستان و حتی سمنان را برعهده دارد.

* وظیفه مهم مرکز اسناد آستان در قبال تاریخ تشیع و روحانیت شیعه

عقیده ما این است که این مرکز هم باید علاوه بر مسائل مربوط به حرم مطهر و شهر قم، وظیفه خطیر و مهم اسناد مربوط به تاریخ تشیع و روحانیت شیعه، را برعهده بگیرد.

* لزوم جلب حمایت‌های استانی و ملی برای مرکز اسناد آستان مقدس

این مرکز باید در یک فرآیند ده ساله از همه جهت تقویت شود. در بخش جذب اسناد اعم از اهدائیات، خرید و ... باید اطلاع‌رسانی وسیعی صورت بگیرد. از لحاظ اجرایی هم باید از قوای سه‌گانه کمک گرفته شود. هم از قوه مقننه که آقای لاریجانی نماینده مردم قم هستند، هم از قوه قضائیه و مجریه. در گام بعدی اسنادی که مرتبط با قم هست، جمع‌آوری شده و به اینجا منتقل گردد.

* آمادگی مرکز اسناد مجلس برای مبادله انواع اسناد با آستان مقدس

ما در آرشیو اسناد مجلس شورای اسلامی مجموعه بسیار منظمی پیرامون پرونده‌های قم داریم. اسناد قم در آرشیو شورای ملی را در بین سال‌های ۱۳۰۴ تا ۱۳۱۲ شمسی در یک کتاب منتشر کردیم. در مورد نشریات قم مثل «استوار» هم پیگیری‌های جدی به عمل آمد و آن را هم به صورت لوح فشرده منتشر کردیم. عکس‌ها، تصاویر، فیلم‌ها، مجموعه‌ها و سایر فایل‌های خوبی را تهیه کردیم که می‌توانیم به مرور و حتی به صورت مبادله‌ای در اختیار مرکز اسناد آستانه حضرت معصومه (ع) قرار دهیم و به این کار مفتخر هستیم.

پاسخ به سوالات حاضران

سؤال اول:

ارزیابی شما از حوزه اسناد یک سازمان اداری و فرهنگی مثل آستان حضرت فاطمه معصومه علیها السلام چیست؟ بهترین روش کدام است؟

پاسخ دکتر علی ططری:

همانطوری که آقای دکتر روستایی در سخنان بیان نمودند، بهترین روش، و در عین حال روشی که از نظر علمی و جهانی استاندارد است، همین روش منطقه‌ای و منشأیی است. قم از همه ابعاد یک هویت مستقل دارد، قم نخستین شهر شیعه‌نشین در تاریخ اسلام، مهمترین شهر در حوزه علمای تشیع و دومین شهر مقدس ایران محسوب می‌شود که مرکزیت جغرافیایی هم دارد. در چشم‌انداز بلندمدت ۱۰۰ ساله، برای فعالیت‌های این مرکز در همه این ابعاد باید در نظر گرفته شود. در استانداردسازی و تهیه کاربرگ‌ها، فهرست‌نویسی و تنظیم آرشیوها باید به این موضوعات توجه کرد و یک شیوه بومی و مخصوص آستان مقدس قم تهیه شود.

سؤال دوم:

جایگاه کتاب‌های خاطره را در تاریخ شفاهی چگونه ارزیابی می‌کنید؟

پاسخ دکتر علی ططری:

متأسفانه گاهی اوقات بحث خاطره و تاریخ شفاهی در هم آمیخته می‌شود، در حالی که این دو یک تفاوت ماهوی باهم دارند. خاطره این است که فردی وقایع زندگی خودش را روایت کند. اما تاریخ شفاهی، خاطرات یک یا چند نفر را در مورد یک واقعه و یا یک فرد مشخص ثبت و ضبط می‌کند. در تاریخ شفاهی یک گفتگوی فعال پیش می‌آید و حتی در بعضی از موارد ممکن است تناقض هم پیش بیاید.

سؤال سوم:

در مورد اینکه چه سندی را می‌توان امحاء کرد، بیشتر توضیح دهید؟

پاسخ دکتر محسن روستایی:

* لفظ «سند» بر منبعی اطلاق می‌شود که قابلیت نگهداری دائم دارد، لذا به مدارکی که امحا می‌شوند، «اوراق زاید» می‌گوییم. اسناد در نظام اداری یا حیاتی‌اند، مثل؛ قانون تأسیس سازمان‌ها، یا مهم‌اند، مثل؛ آیین‌نامه‌ها، قوانین و مقررات، یا مفیداند، مثل؛ گزارش‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، و یا اینکه غیرضروری‌اند، مثل؛ فرم‌ها، اوراق تکراری مالی، اوراق تکراری رونوشت‌ها، رسیدها، قبض‌های تلفن، فرم‌های مرخصی و ... و در کل اسنادی که محتوای تاریخی ندارند و بیشتر حالت کارراه انداز هستند. البته باید نمونه این فرم‌ها را هم نگهداری کرد.

* هیچگاه نباید در امحا عجله کرد. همیشه می‌توان یک مدرکی را از بین برد ولی آن مدرک فقط یکبار تولید شده است، لذا در بدو امر باید بایگانی مخصوصی تهیه کرد و همه این مدارکی که به نظر غیرضروری می‌آیند در آنجا بایگانی شوند، شاید مورد رجوع قرار بگیرند.

* اولین کار یک مرکز اسناد این است که اسنادی را در حوزه کاری آنجاست جمع‌آوری کند. در گام بعد ارزشیابی مطرح می‌شود، که کاری بسیار کارشناسانه و فنی است و در آن باید از تجارب بقیه مراکز علمی استفاده کرد. ارزشیابی یکی از اصول آرشیو است که با مطالعه و در عین حال تجربه حاصل می‌شود. پس از این مرحله بحث امحاء اوراق زاید مشخص می‌شود. برای امحاء اوراق زاید از جداول زمانی نگهداری و امحاء استفاده می‌کنیم، یعنی اول باید فهرست‌ها و داشته‌ها مشخص شود، وقتی که فهرست‌ها کامل شد، باید شورایی تشکیل شود و روی آن فهرست‌ها بحث کنند و بعد شناسایی برای امحا صورت می‌گیرد. البته کارهای کارشناسی ما پیرامون اسناد قابل نگهداری و اسناد قابل امحا همچنان ادامه دارد تا اینکه با راهکاری برای این موضوع در سیستم اتوماسیون اداری برسیم.

* لازم به ذکر است که بحث نگهداری اسناد جاری در یک اداره و یا یک مرکز، امری کاملاً متفاوت از آرشیو و کار اسنادی است. همه این بحث‌ها پیرامون آرشیو است. یعنی زمانی که در واحدهای اداری با آن سند کاری ندارند و به اصطلاح راکد شده است.

سؤال چهارم:

چرا تاریخ شفاهی نمی‌تواند جایگزین اسناد کتبی شود و اعتبار آن را ندارد؟

پاسخ دکتر غلامرضا عزیزی:

تاریخ شفاهی در منظر مخالفان بسیار در معرض اتهام قرار دارد و مورخان کمی هستند که برای آن اعتبار قائل هستند. سند در یک محیط خاص و در یک زمان خاص تولید می‌شود، و گزارشگر وقوع اتفاقی خاص در آن زمان و مکان است، اما تاریخ شفاهی اینگونه نیست، چون نظراتی که در آن دخیل است بسیار متفاوت است و ممکن است در مورد یک مطلب واحد، مباحث کاملاً متضاد و متعارضی مطرح شود.

در تاریخ شفاهی وقتی کسی در مورد یک مطلب مذمومی صحبت می‌کند، خودش را کنار می‌کشد، اما وقتی بحث پیرامون کار خوبی است، آن شخص نقش محوری پیدا می‌کند و در آن باره غلو می‌کند. لذا آسیب‌ها و آفات زیادی چون؛ کمبود حافظه، غلو، پاک کردن نقش خود، جابجا شدن وقایع بر تاریخ شفاهی مترتب است. هرچند با برخی از راهکارها مثل مصاحبه گروهی که در بازآوری خاطرات افراد مؤثر است، سعی می‌کنند از این آفات بکاهند ولی این موارد همچنان بر اعتبار تاریخ شفاهی سایه افکنده است. در این بین اهمیت تاریخ شفاهی در جایی مطرح می‌شود که ما در آن موضوع سند نداریم و سندهای در دسترس ما ناقص و یا یکطرفه و یکجانبه است. آنجایی که اسناد آنچه که اتفاق افتاده را روایت نمی‌کند. مثلاً در کل اسناد ساواک یک مورد هم دستور «شکنجه» نیست، ولی شواهد زنده تاریخی بسیاری در این مورد وجود دارد. لذا تاریخ شفاهی در جای خود، اعتبار مخصوص به خود را دارد ولی هیچگاه نمی‌تواند جایگزین اسناد گردد.

برنامه‌های جانبی نشست تخصصی؛ نمایشگاه اسنادی و بازدیدها به روایت تصویر

شناسنامه اثر
نمایشگاه اسنادی «سینه‌های اسناد»

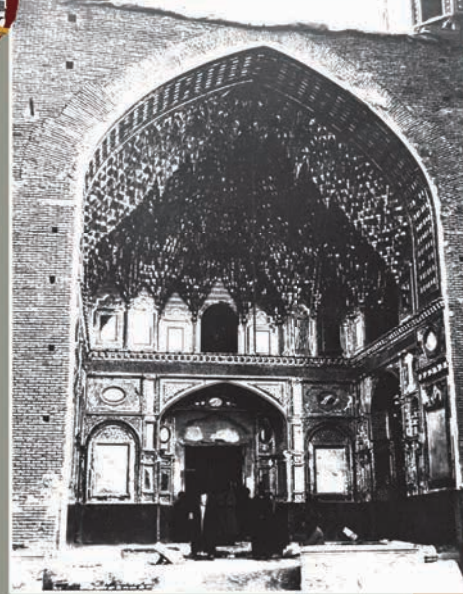
اسناد و احکام مشاغل قدیمی آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام)
(از دوران زندیه تا پهلوی)
تهیه و تولید: مرکز اسناد آستان مقدس قم
نظارت: محمد نظری
بازخوانی و توصیف اسناد:
رحمان میرزاوند - باقر مشکاتی - فضل الله طاهری
تصویربرداری اسناد: علی اصغر یوسفی
طراحی و گرافیک:
ابوذر مهدی‌پور
حسین نصیری

شناسنامه اثر
نمایشگاه اسنادی «حرم‌ها»

تصاویر قدیمی حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (علیها السلام)
(دوران صفویه و قاجار)
تهیه و تولید: مرکز اسناد آستان مقدس قم
نظارت: محمد نظری
استخراج اطلاعات تصاویر: باقر مشکاتی
تصویربرداری و اسکن:
سید اسماعیل علامه - علی اصغر یوسفی
طراحی و گرافیک:
ابوذر مهدی‌پور
حسین نصیری

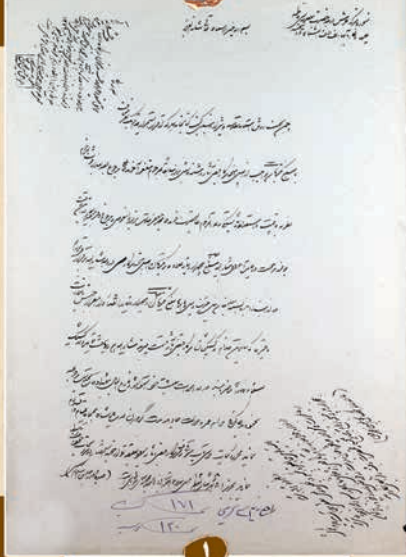
نمونه‌ای از آثار نمایشگاه اسنادی «حرم نما ۱»

صحن امام رضا علیه السلام (اتابکی) [ایوان آئینه، در حال ساخت] • تاریخ: ۱۳۰۴ ق (۱۲۲۶ ش) • عکاس: عبدالله میرزا قاجار (نواده فتحعلی شاه)

نمونه‌هایی از آثار نمایشگاه اسنادی «سیمای اسناد ۱»

«عنوان: حکم صفائی»
«چکیده: محتوای حکم صفائی کتب کتابخانه حرم مطهر به آخوند ملا جعفر فرزند آخوند ملاعلی در قبال حقوق یک تومان و پنج هزار دینار نقد و جنس و نذورات و غیره مانند سایر خدام.»
«تاریخ حکم: شعبان ۱۲۳۸ هـ ق (۱۲۳۱ ش) (دوره ناصرالدین شاه) • نوع سند: رونوشت (مطابق با اصل)»

«عنوان: (فرمان) حکم خطبه خوانی»
«چکیده: محتوای فرمان استعای حکم خطبه خوانی در حرم مطهر به میرزا سید محمد رضوی خطیب در قبلا، مواجب و نذورات مقرر.»
«تاریخ حکم: ذی الحجه ۱۲۳۵ هـ ق (۱۲۸۵ ش)»
«نوع سند: رونوشت (مطابق با اصل)»

**بازدید از نمایشگاه اسنادی «حرم نما»
تصاویر قدیمی حرم مطهر**

**بازدید از آثار و محصولات
مرکز اسناد آستان مقدس**

**بازدید از نمایشگاه اسنادی «سیمای اسناد»
اسناد مشاغل قدیمی آستان مقدس
(از دوران زندیه تا پهلوی)**

بازدید از موزه
آستان مقدس
حضرت فاطمه معصومه علیها السلام

بازدید از مرکز اسناد آستان مقدس

بازدید از کتابخانه؛
گنجینه قرآن
بخش صحافی و مرمت و ...

برگزاری جلسه کارشناسی
پیرامون اسناد

اطلاع رسانی و انعکاس خبری

نشست تخصصی « اسناد و آینده پیش رو »

در فضای مجازی

• [بازگشت](#)

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳
آخرین به روز رسانی در سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳
نشانی: سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳

نشست تخصصی « اسناد و آینده پیش رو » برگزار می شود

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها از برگزاری نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو با حضور مسئولان کشوری در آستان مقدس خبر داد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که پیش از ظهر امروز در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار شد، گزارش از فعالیت های این مرکز ارائه داد.

وی با اشاره به تشکیل مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها در چند سال اخیر، گفت: اسناد تاریخی موجود در آستان، تاکنون کمتر توجه قرار گرفته است؛ از این رو مرکز اسناد آستان مقدس از چندی پیش کار خود را آغاز کرده است.

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها با بیان این که با برگزاری این نشست تخصصی، مدیران آستان، با استنادی که در اختیار داریم، آشنا می شوند، تصریح کرد: برای شکوفایی و معرفی این اسناد در جامعه، نیازمند همکاری و همفکری همگانی تمامی بخش ها و مدیریت های آستان است.

وی خاطرنشان کرد: در این مراسم که در روز سه شنبه، ۲۷ آبان ماه جاری، در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار می شود، دکتر غلامرضا عزیزی، رئیس سازمان اسناد ملی ایران، دکتر علی طهیری، رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و دکتر محسن روستایی، استاد دانشگاه تهران و کارشناس مالی اسناد به ایراد سخن می پردازند.

• [بازگشت](#)

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳
آخرین به روز رسانی در سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳
نشانی: سه شنبه ۲۶ آبان ۱۳۹۳

مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (س)

تبدیل پیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال در مرکز اسناد آستان

مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیه السلام گفت: تاکنون بیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال تبدیل شده و ۵ هزار سند دیداری و عکس در این واحد به نرم افزار منتقل شده است که در آینده با تجهیز و توسعه بیشتر به صورت تصادفی این آمار ارتقاء خواهد یافت.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که پیش از ظهر امروز در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار شد، گزارش از فعالیت های این مرکز ارائه داد.

وی با بیان این که مسئله اسناد در آستان مقدس از گذشته دارای اهمیت زیادی بوده است، تصریح کرد: البته در حین اهتمام مسئولان، تسکین آستان به این مسئله، ساماندهی کامل امور مربوطه انجام نپذیرفت. بر حسب ضرورت اسناد باید تنظیم و مرتب و سریع در اختیار محققان و مسئولان قرار گیرد.

وی با اشاره به اینکه اگر مدیری بخواهد در واحدی منصوب شود، لازم است که این مدیر اطلاعاتی داشته باشد تا بتواند بر امور مسلط شود. خاطرنشان کرد: کارهای زیادی، در گذشته در آستان انجام شده و موفقانی در این آستان وجود داشته است که ساماندهی اسناد آن نقش زیادی در امور جاری خواهد داشت.

وی ضرورت تشکیل اداره اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، جمع آوری و حفاظت از اسناد و مدارک نیازمند آستان و ایجاد بانک جامع اطلاعات انواع اسناد جهت بهره برداری همه جانبه، مستند سازی مکتوب و تصویری کلیه امور آستان برای آیندگان، تدوین تاریخ شفاهی آستان مقدس و تدوین و عرضه اسناد و اطلاعات آستان به جامعه علمی و علاقه مندان معرفی کرد.

وی با اشاره به فعالیت واحد شناسایی، دریافت و آرشیو اسناد، واحد تنظیم و فهرست نویسی اسناد و واحد تدوین و نشر اسناد، در مرکز اسناد آستان گفت: تاکنون بیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال تبدیل شده و ۵ هزار سند دیداری و عکس در این واحد به نرم افزار منتقل شده است که در آینده با تجهیز و توسعه بیشتر به صورت تصادفی این آمار ارتقاء خواهد یافت.

اطلاع رسانی و انعکاس نشست در سایت آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (س) توسط اداره روابط عمومی

مدیر مرکز اسناد

فصل آریزوری

اطلاع رسانی نشست تخصصی اسناد در سایت کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی - قبل از برگزاری

0 بازدید 145 بار

خوشنیم 26 آبان 1393 ساعت 18:02

برگزاری نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو»

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها از برگزاری نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو، باحضور مسئولان کشوری در آستان مقدس خبر داد.

به گزارش خبرگزاری «خوزه» حجت الاسلام والمسلمین محمدی با اعلام این خبر گفت: آستان مقدس یکی از غنی ترین منابع اسنادی کشور را در اختیار دارد. اسنادی که برخی از آنها مربوط به یک قرن گذشته است و برای روشن شدن پاره ای از وقایع دوران معاصر و نگارش تاریخ آستان مقدس اهمیت دارد.

وی با اشاره به تشکیل مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها در چند سال اخیر افزود: اسناد تاریخی موجود در آستان، تا کنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ ازاین رو مرکز اسناد آستان مقدس از چندین پیش کار خود را آغاز کرده است.

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها با بیان این که با برگزاری این نشست تخصصی، مدیران آستان با استنادی که در اختیار داریم، آشنا می شوند، تصریح کرد: برای شکوفایی و معرفی این اسناد در جامعه، نیازمند همکاری و همدلی همگانی تمامی بخش ها و مدیریت های آستان است.

وی خاطرنشان کرد: در این مراسم که در روز سه شنبه، 27 آبان ماه جاری در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار می شود، غلامرضا عزیزی، رئیس سازمان اسناد ملی ایران، دکتر علی ططری، رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و استاد دانشگاه الزهرا و محسن روستاپای، استاد دانشگاه تهران و کارشناس عالی اسناد به ایراد سخن می پردازند.

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد

در سایت آستان مقدس قم - بعد از برگزاری

• [ایمیل](#)

تاریخ ایجاد دوره شنبه 27 آبان 1393 ۱۰:۰۸
آخرین به روز رسانی سه شنبه 27 آبان 1393 ۱۰:۵۶
تکثیر: سه شنبه 27 آبان 1393 ۱۰:۰۸

رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

جمع آوری ۱۳۸ هزار تصویر از علمای شیعه در مرکز اسناد مجلس

رئیس مرکز اسناد مجلس، شورای اسلامی از جمع آوری ۱۳۸ هزار تصویر از علمای شیعه و ثبت و نگهداری آن در مرکز اسناد مجلس خبر داد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل، آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام، دکتر علی ططری، در نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که پیش از ظهر امروز در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار شد، درباره پژوهش های اسنادی و اهمیت اسناد در پژوهش های تاریخ نگاری به ایراد سخن پرداخت.

وی سند را شامل هر آنچه که دارای ارزش نگه داری می باشد، معرفی کرد و گفت: بررسی اسناد از نظر علمی، سیاسی و حقوقی، اجتماعی و فرهنگی، مذهبی، آموزشی، هنری نقش زیادی در این عرصه ها دارد که موجب شناسایی تاریخ علوم، رفع بسیاری از مناقشات سیاسی و حقوقی، بررسی امور فرهنگی و اجتماعی و... می گردد.

رئیس مرکز اسناد مجلس، سه ای اسلامی با اشاره به خریداری اسناد مکتوب، صوتی و تصویری در سال های اخیر در مرکز اسناد مجلس گفت: تا کنون ۱۲۰ هزار تصویر از علمای شیعه را از مجموعه دیان خریداری کردیم که این تعداد به ۱۸ هزار تصویر گذشته مرکز اسناد مجلس اضافه شد. در میان این تصاویر، تصاویری است که تا کنون منتشر نشده است.

وی ادامه داد: خرید ۳۵۷۷ رکورد تصویر، دیده نشده از علمای برجسته شیعه و ۹۵۴۰ رکورد صوتی در این عرصه از دیگر اقدامات اخیر مرکز اسناد ملی مجلس می باشد.

دکتر ططری در ادامه، به روش های پژوهش های اسنادی، گفت: در مرحله نخست اسناد جمع آوری و بر اساس این اسناد، تاریخ باز فرستی می شود. اسناد در بررسی تاریخ، نقش اساسی دارد و اشتباهات تاریخی را رد می کند.

وی به تاریخ شناسی در اسناد اشاره کرد و گفت: تاریخ شفاهی، روشی نوین در گردآوری اسناد می باشد که از اعتبار خاص خود برخوردار است. این مسئله می تواند درباره رخدادهای و جریان تاریخی و... باشد. این روش موجب غنی تر شدن تاریخ اجتماعی از طریق تجربیات تاریخی افراد است که به نمرت ثبت شده و موجب تسهیل مشارکت فرد در جامعه است.

رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی با تأکید ب این که تاریخ شفاهی در عین اهمیت و نقش مهمی در اسناد رسمی، نمی تواند جایگزین اسناد کتبی شود، گفت: البته در جاهای خاصی که هیچ منبع مکتوب در اختیار نباشد و مصاحبه شخص ضبط شده باشد، این سند مهمی است؛ هرچند که اعتبار این سند به اندازه سند مکتوب نخواهد بود.

وی در پایان افزود: کار ثبت اسناد در حرم حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، کار حساسی است که لازم است به سه، ت جدی در این عرصه راه را ادامه داد. در این عرصه استفاده از تجربیات دیگر نهادهای ثبت اسناد، تلاش در جلب سند ها از مجموعه داران و ... اهمیت فراوانی دارد.

اطلاع رسانی نشست تخصصی اسناد

در سایت اشراق نیوز - قبل از برگزاری

27 آبان

۰۰:۳۰، سه شنبه 27 آبان 1393

برگزاری نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو»

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام از برگزاری نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو، باحضور مسئولان کشوری در آستان مقدس خبر داد.

به گزارش «خوزه» حجت الاسلام والمسلمین محمدی با اعلام این خبر گفت: آستان مقدس یکی از غنی ترین منابع اسنادی کشور را در اختیار دارد. اسنادی که برخی از آنها مربوط به یک قرن گذشته است و برای روشن شدن پاره ای از وقایع دوران معاصر و نگارش تاریخ آستان مقدس اهمیت دارد.

وی با اشاره به تشکیل مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام افزود: اسناد تاریخی موجود در آستان، تا کنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ ازاین رو مرکز اسناد آستان مقدس از چندین پیش کار خود را آغاز کرده است.

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام با بیان این که با برگزاری این نشست تخصصی، مدیران آستان با استنادی که در اختیار داریم، آشنا می شوند، تصریح کرد: برای شکوفایی و معرفی این اسناد در جامعه، نیازمند همکاری و همدلی همگانی تمامی بخش ها و مدیریت های آستان است.

وی خاطرنشان کرد: در این مراسم که در روز سه شنبه، 27 آبان ماه جاری در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار می شود، غلامرضا عزیزی، رئیس سازمان اسناد ملی ایران، دکتر علی ططری، رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و محسن روستاپای، استاد دانشگاه الزهرا و کارشناس عالی اسناد به ایراد سخن می پردازند.

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد

در خبرگزاری حوزه - بعد از برگزاری

روزه حوزه قم شماره خبر: ۲۵۵۸۰۹ - ۱۴۲۰/۰۸/۲۷ - ارسال به دوست: نسخه چاپی

تبدیل بیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال در مرکز اسناد حرم

حوزه/ مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام گفت: تا کنون بیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال تبدیل شده و ۵ هزار سند دیناری و عکس در این واحد به نرم افزار منتقل شده است.

به گزارش خبرگزاری «حوزه»، حجت الاسلام والمسلمین نظری، مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه علیها السلام؛ در نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که پیش از ظهر امروز در سالن امام خامنه ای حرم مطهر برگزار شد، گزارشی از فعالیت های این مرکز ارائه داد.

وی با بیان این که اسناد در آستان مقدس از گذشته دارای اهمیت زیادی بوده است، تصریح کرد: البته در عین اهتمام مسئولان پیشین آستان به این مسئله، ساماندهی کامل امور مربوطه انجام نپذیرفت. بر حسب ضرورت اسناد باید تنظیم و مرتب و سرچ در اختیار محققان و مسئولان قرار گیرد.

وی با اشاره به این که اگر مدیری بخواهد در واحدی منصوب شود، لازم است که اطلاعاتی داشته باشد تا بتواند بر امور مسلط شود. خاطرنشان کرد: کارهای زیادی در گذشته در آستان انجام شده و موقوفاتی در این آستان وجود داشته است که ساماندهی اسناد آن نقش زیادی در امور جاری آستان خواهد داشت.

وی ضرورت تشکیل اداره اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها را جمع آوری و حفاظت از اسناد و مدرک آستان و ایجاد بانک جامع اطلاعات انواع اسناد جهت بهره برداری همه جانبه مستند سازی مکتوب و تصویری کلیه امور آستان برای آیندگان و تدوین تاریخ شفاهی آستان مقدس و تدوین و عرضه اسناد و اطلاعات آستان به جامعه علمی و علاقه مندان معرفی کرد.

وی با اشاره به فعالیت واحد شناسایی، دریافت و آرشیو اسناد؛ واحد تنظیم و فهرست نویسی، واحد تدوین و نشر اسناد؛ در مرکز اسناد آستان گفت: تا کنون بیش از ۳۰ هزار سند مکتوب به دیجیتال تبدیل شده و ۵ هزار سند دیناری و عکس در این واحد به نرم افزار منتقل شده است که در آینده با تجهیز و توسعه بیشتر به صورت تصاعدی این آمار ارتقاء خواهد یافت.

انتهای پیام// ۱۵/ ۳۱۳

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد

در سایت آستان مقدس قم - بعد از برگزاری

ایمیل

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳: ۹:۳۸
آخرین به روز رسانی سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳: ۱۰:۲۶
انتشار: سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳: ۹:۳۸

معاون اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران خیرباد

برگزاری دوره های آموزشی حضوری و غیر حضوری حفظ اسناد

معاون اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران از برگزاری دوره های کوتاه مدت و کارگاه های آموزشی حفظ اسناد حضوری و غیر حضوری، انتشار و ترجمه کتاب های پایه در زمینه علوم آرشیوی و انتشار فصلنامه پژوهشی مطالعات آرشیوی در راستای ثبت و حفظ اسناد ملی خبر داد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها دکتر غلامرضا عزیزی، در نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که سب از ظهر امروز در سالن امام خامنه ای حرم مطهر برگزار شد، گفت: خدا را شاکریم که مرکز اسناد آستان راه اندازی شده و اسناد گرانگین این مجموعه بزرگ دینی و فرهنگی، ثبت و ساماندهی می شود.

وی با اشاره به فعالیت معاونت اسناد در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران تصریح کرد: ۱۳۱۶ کتابخانه ملی آغاز به کار کرد و سال ۱۳۴۹ قانون تأسیس سازمان اسناد ملی ایران تصویب شد.

وی نخستین، وظیفه سازمان را مدیریت اسناد در کشور معرفی کرد و گفت: شناسایی به جمع آوری و حفظ اسناد ملی، فراهم آوردن شرایط و امکانات مناسب برای دسترسی عموم به اسناد ملی، تمرکز پرونده های راگد و امحای اوراق زاید از دیگر وظایفی است که بر دوش این سازمان قرار داده شده است.

وی در باره روش، هاء، گردآوری اسناد ملی گفت: برخی از این اسناد به صورت خریداری، هدیه و امانت در مرکز اسناد ملی جمع آوری و نگه داری می شود؛ در این راستا به روز ترین و پیشرفته ترین دستگاه ها به کار گرفته می شود.

وی افزود: راه اندازی بانک اسناد، اطلاع رسانی اسناد، همکاری و تبادل اطلاعات با آرشیو اسناد بین المللی، برگزاری دوره های کوتاه مدت و کارگاه های آموزشی حفظ اسناد حضوری و غیر حضوری، انتشار و ترجمه کتاب های پایه در زمینه علوم آرشیوی و انتشار فصلنامه پژوهشی مطالعات آرشیوی از جمله فعالیت های این سازمان می باشد.

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد در سایت دائره المعارف بزرگ اسلامی - بعد از برگزاری

اخبار < کارگاه و سمینار < برگزاری نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو»

برگزاری نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو»

۱۱:۵۹:۱۳۹۳/۸/۲۷ بازدید : 69 بار

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها از برگزاری نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو، باحضور مسئولان کشور در آستان مقدس خبر داد.

به گزارش خبرگزاری «حوزه»، حجت الاسلام والمسلمین محمدی با اعلام این خبر گفت: آستان مقدس یکی از غنی ترین منابع اسنادی کشور را در اختیار دارد. اسنادی که برخی از آنها مربوط به یک قرن گذشته است و برای روشن شدن پاره ای از وقایع دوران معاصر و نگارش تاریخ آستان مقدس اهمیت دارد.

وی با اشاره به تشکیل مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها در چند سال اخیر افزود: اسناد تاریخی موجود در آستان، تا کنون کمتر مورد توجه قرار گرفته است؛ ازاین رو مرکز اسناد آستان مقدس از چندین پیش کار خود را آغاز کرده است.

مدیر مراکز فرهنگی و هنری آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها با بیان این که با برگزاری این نشست تخصصی، مدیران آستان با استنادی که در اختیار داریم، آشنا می شوند، تصریح کرد: برای شکوفایی و معرفی این اسناد در جامعه، نیازمند همکاری و همدلی همگانی تمامی بخش ها و مدیریت های آستان است.

وی خاطرنشان کرد: در این مراسم که در روز سه شنبه، ۲۷ آبان ماه جاری در سالن امام خامنه ای حرم مطهر برگزار می شود، غلامرضا عزیزی، رئیس سازمان اسناد ملی ایران، دکتر علی طهیری، رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و استاد دانشگاه الزهراء و محسن روستایی، استاد دانشگاه تهران و کارشناس عالی اسناد به ایراد سخن می پردازند.

برچسب ها :

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد در خبرگزاری ایرنا - بعد از برگزاری

30 هزار سند مکتوب در مرکز اسناد حرم حضرت معصومه(س) دیجیتال شده است

قم - ایرنا - محور مرکز اسناد آستان مقدس حضرت معصومه(س) گفت: تکتک بیش از 30 هزار سند مکتوب در این مرکز به دیجیتال تبدیل شده است.

به گزارش ایرنا، حجت الاسلام والمسلمین محمد نظری، مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت معصومه(س) گفت: «به مناسبت نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو» که در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر حضرت معصومه برگزار شد، با ارائه گزارشی از فعالیت های این مرکز، نظری، پنج هزار سند دیجیتال و عکس نیز در این مراسم به مردم ایران عرضه شد که در آینده با تجهیز و توسعه بیشتر به صورت سامانه ای این آثار ارائه خواهد یافت.

وی با بیان اینکه مساله اسناد در آستان مقدس حضرت معصومه(س) از گذشته دارای اهمیت زیادی بوده است، بیان کرد: البته در عین انجام مسوولان پیشین اسنادی به این مساله، سامانه ای شامل امور مربوطه انجام نپذیرفت.

وی خاطرنشان کرد: فعالیت های زیادی در گذشته در آستان انجام شده و مرفهانی در این آستان برده شده است که سامانه ای اسناد آن نقش زیادی در امور جاری خواهد داشت.

نظری، حضوریت تشکیل اداره اسناد آستان مقدس حضرت معصومه(س) را جمع آوری و حفاظت از اسناد و مدارک ارزشمند اسناد، ایجاد بانک جامع اطلاعاتی انواع اسناد جهت بهره برداری همه جانبه، مستند سازی مکتوب و فیزیکی کلیه امور آستان، تدوین تاریخ شفاهی آستان مقدس و تدوین و عرضه اسناد و اطلاعات آستان به جامعه علمی و علاقه مندان عنوان کرد.

اسناد دانشگاه تهران و کارشناس علمی اسناد نیز در این نشست گفت: سخن گفتن درباره اسناد، اهمیت فراوانی دارد، چراکه مهمترین عامل شناخت تاریخ و تثبیت هویت ملی یک کشور است.

«سینا روستایی» افزود: لازمه ثبت درست هویت ملی، محاسبات و اطلاعاتی داشتن تاریخی، علمی است که تاریخ علمی نیز محلول اسناد رسمی است.

وی با بیان اینکه با ثبت و سامانه ای اسناد می توانیم آینده روشنی را رقم بزنیم، بیان کرد: علم الحقیقت، علم تفرقه و علم الفروانه از طریق اسناد که می تواند صحت و سقم حدیث مسطور را بررسی کند، علم سند شناسی نیز می تواند همین نقش را دارد.

وی گفت: بااین سند شناسی هم تاریخ و هم کارنامه سند را مشخص می کند و هم تکمیل می کند سند را به بدین اوزاری کنیم.

روستایی با بیان اینکه سند شناسی، مساله ای نیست که در تاریخ محصور شود، گفت: علم سند شناسی یکم می کند که اسناد را در دوره های تاریخی مختلف بررسی کنیم.

وی خاطرنشان کرد: ممکن است درباره رد یا قبول درباره رد یا قبول برآوردی داشته و منتظر خبر و مریع گیری های مختلف محاسبات و اطلاعاتی اسناد غیر، ولی یک جمله از یک سند محلول در این عرصه، می تواند نقش محوری و اساسی در رد و قبول این واقعه باشد.

وی با اشاره به اهمیت اسناد شرعی و اسنادی که انعکاس اتفاقات مردمی است، گفت: گاهی محدثه هایی که مردم درون ضریح مطهر حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها می انباشتند و نامه هایی که در این عرصه می نویسند، اسناد ارزشمندی از اعتقادات مردم است.

553 /7404/

انتهای پیام *

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد

در سایت آستان مقدس قم - بعد از برگزاری

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد

در سایت آستان مقدس قم - بعد از برگزاری

• [ایمیل](#)

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۱۰:۲۴

آخرین به روز رسانی سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۱۰:۲۵

انتشار: سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۱۰:۲۴

با حضور تولیت آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه(س)

نشست تخصصی " اسناد و آینده پیش رو" برگزار شد

نشست تخصصی اسناد و آینده پیش رو با حضور تولیت و مدبران و مسئولان آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها در حرم مطهر برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، این آیین پیش از ظهر امروز (سه شنبه، ۲۷ آبان ماه) در سالن امام خاتمه آ، برگزار شد.

حرم مطهر با حضور تولیت و مسئولان آستان مقدس و جمعی از مسئولان فعال در عرصه اسناد کشور برگزار شد.

بر اساس این گزارش، در این مراسم حجت الاسلام والمسلمین نظری، مدیر مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها، ضمن ارائه گزارشی از فعالیت های این مرکز، به تبیین اهمیت ساماندهی و اهتمام جدی سازمان ها و ارگان ها در این عرصه پرداخت.

دکتر غلام شاه عزیزی، معاون اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، دکتر علی ططری، رئیس مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و دکتر محسن روستایی، استاد دانشگاه تهران و کارشناس عالی اسناد از دیگر سخنرانان این مراسم بودند.

بر اساس این گزارش، در حاشیه این مراسم، نماینده گاهی از اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها در معرض دید شرکت کنندگان قرار گرفت.

خبرنگار: نبیره خاتوند شفری

انعکاس خبری نشست تخصصی اسناد در خبرگزاری لیژنا - بعد از برگزاری

کد مطلب: 17411

Share

خاتوند شفری: آخرین اخبار

مشاهده

در قالب PDF

در مرکز اسناد آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه (س)

اولین نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» برگزار شد

چهارشنبه 26 آبان 1393 ساعت 09:01

منبع: لیژنا

اولین نشست تخصصی مرکز اسناد آستان مقدس حضرت معصومه (س) روز سه شنبه 27 آبان 1393 برگزار شد.

به گزارش خبرنگار لیژنا، در روز سه شنبه 27 آبان 1393 اولین نشست تخصصی مرکز اسناد آستان مقدس حضرت معصومه (س) در تالار امام خاتمه اک واقع در طبقه فوقانی شهبستان امام خمینی (ره) حرم، با حضور تولیت عظمی و دکتر غلامرضا عزیزی، دکتر روستایی و علی ططری از ساعت 9 تا 12 ظهر برگزار شد.

در ابتدا حجه الاسلام محمد نظری، رئیس مرکز اسناد آستان مقدس قم، درباره اهداف و وظایف مرکز اسناد و فعالیت های انجام شده و چشم انداز این مرکز صحبت کرد.

سپس دکتر عزیزی، رئیس معاونت اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، به معرفی آرشیو ملی ایران پرداخت.

دکتر عزیزی ضمن تشریح فعالیت های، وظایف، اهداف، ساختار تشکیلاتی آرشیو ملی ایران، در خصوص اهمیت و ضرورت گردآوری، شناسایی، و ساماندهی استاندارد اسناد سخن گفت.

در ادامه دکتر روستایی، در مورد ساماندهی اسناد، انواع اسناد، لزوم به کارگیری افراد متخصص و با تجربه در خصوص ساماندهی و تنظیم و توصیف اسناد صحبت کرد. و توجه به زمان و زبان اسناد را در این مورد بسیار حائز اهمیت دانست.

در پایان علی ططری، رئیس مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در دو بخش پژوهش های اسنادی و تاریخ شفاهی به ایراد سخن پرداخت.

وف در بخش اول به انواع پژوهش های اسنادی و اهمیت این نوع تحقیقات اشاره کرد و در بخش دوم به طور مفصل در مورد تاریخ شفاهی، و انواع و چالش های آن سخن گفت.

• [ایمیل](#)

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۰۹:۵۷

آخرین به روز رسانی سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۱۰:۲۵

انتشار: سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۰۹:۵۷

استاد دانشگاه تهران و کارشناس عالی اسناد

اسناد تاریخی، نقش محوری در رد یا قبول وقایع تاریخی دارند

• [ایمیل](#)

تاریخ ایجاد در سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۰۹:۵۷

آخرین به روز رسانی سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۱۰:۲۵

انتشار: سه شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۳ ۰۹:۵۷

استاد دانشگاه تهران و کارشناس عالی اسناد

اسناد تاریخی، نقش محوری در رد یا قبول وقایع تاریخی دارند

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل آستان مقدس حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها دکتر محسن روستایی، در نشست تخصصی «اسناد و آینده پیش رو» که بیش از ظهر امروز در سالن امام خاتمه ای حرم مطهر برگزار شد، گفت: سخن گفتن درباره اسناد، اهمیت فراوانی دارد، چراکه مهمترین عامل شناخت تاریخ و تثبیت هویت ملی یک کشور است.

وی افزود: هویت ملی و سیاسی و اجتماعی... اگر به درستی ثبت و تبیین شود، نیاز دارد که تاریخ غنی داشته باشد و تاریخ علمی نیز محلول اسناد رسمی گذشته است.

استاد دانشگاه تهران با بیان تیکه با ثبت و ساماندهی اسناد می توانیم آینده روشنی را رقم بزنیم، تصریح کرد: علم الحدیث، علم الدرایه، علم الروایه، و... از علومی است که می تواند حدیث معصوم را بررسی و صحت و سقم آن اثبات کند؛ علم سند شناسی نیز می تواند همین نقش را به گونه ای ایفا نماید و صحت و سقم اسناد و محتوای آنها را بررسی کند.

وی مراکز آرشیوی را ملزم به بررسی فنون تاریخی عنوان کرد و ادامه داد: سند، شی یای است که واقعیت تاریخی را آنگونه که هست، ثبت و نشان می دهد و کسی نمی تواند اطلاعات آن را دخل و تصرف نماید.

دکتر روستایی زبان معیار سند و زمان سند را در شناخت سند ضروری دانست و گفت: دانش سند شناسی هم تاریخ و هم کاربرد سند را مشخص می کند و کمک می کند سند را به درستی ارزیابی کنیم.

وی با بیان این که سند شناسی، مساله ای نیست که در تاریخ محصور شود، گفت: علم سند شناسی کمک می کند که اسناد را در دوره های تاریخی مختلف بررسی کنیم.

کارشناسی عالی اسناد خاطرنشان کرد: ممکن است درباره رد یا قبول واقعه ای، کتاب ها و مقالات فراوانی نگاشته و منتشر شود و موضع گیری های مختلف سیاسی و اجتماعی اتخاذ گردد، ولی یک جمله از یک سند معتبر در این عرصه، می تواند نقش محوری و اساسی در رد و قبول این واقعه داشته باشد.

وی با اشاره به اهمیت اسناد شرعی و اسنادی که انعکاس اتفاقات مردمی است، گفت: گاهی محدثه هایی که مردم درون ضریح مطهر حضرت فاطمه معصومه سلام الله علیها می انباشتند و نامه هایی که در این عرصه می نویسند، اسناد ارزشمندی از اعتقادات مردم است.

